

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ / ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ.»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Επιπτώσεις της κρίσης στο Χρηματοπιστωτικό
τομέα της Ελλάδας.
Συγκριτική αξιολόγηση Συστημικών Τραπεζών
(Χρηματοοικονομική ανάλυση 2005-2013)**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ

Διονυσία Γεωργάτου

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

κ. Γεωργόπουλος Αντώνιος

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΪΟΣ, 2014

Αυτή η σελίδα σκοπίμως έχει αφαιρεθεί λευκή.

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ / ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ.»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Επιπτώσεις της κρίσης στο Χρηματοπιστωτικό τομέα
της Ελλάδας.
Συγκριτική αξιολόγηση Συστημικών Τραπεζών
(Χρηματοοικονομική ανάλυση 2005-2013)**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ

Διονυσία Γεωργάτου

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

κ. Γεωργόπουλος Αντώνιος

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΪΟΣ, 2014

Περιεχόμενα

Περίληψη	6
Abstract	7
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή	8
Κεφάλαιο 2. Χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό σύστημα	9
2.1 Το χρηματοπιστωτικό σύστημα	9
2.2 Ο ρόλος του Τραπεζικού συστήματος στην οικονομία	10
2.3 Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα.....	12
Κεφάλαιο 3. Χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό σύστημα	17
3.1 Χρηματοπιστωτική κρίση του 2008.....	17
3.2 Η κρίση στην Ελλάδα και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.....	21
3.2.1.Τα αίτια.	21
3.2.2 Οι συνέπειες της κρίσης.....	23
3.2.3 Προσπάθειες ανασύνταξης των Τραπεζών	27
Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία ανάλυσης	34
4.1 Το δείγμα της έρευνας.....	34
4.2 Χρηματοοικονομική ανάλυση και δείκτες.....	35
4.3 Αριθμοδείκτες	37
4.3.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας.....	37
4.3.2 Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	37
4.3.3 Αριθμοδείκτες κεφαλαιακής επάρκειας.....	38
4.3.4 Αριθμοδείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου	39
4.3.5 Αριθμοδείκτης αποτελεσματικότητας.....	40
Κεφάλαιο 5. Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων – Ανάλυση δεδομένων και ερμηνεία αποτελεσμάτων	40
5.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας.....	40
5.1.1 Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού ROA (Return On Assets).....	40
5.1.2 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (ROE-ReturnonEquity)44	
5.2 Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	47
5.2.1 Χορηγήσεις/καταθέσεις	47
5.3 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας	53
5.3.1 Ίδια Κεφάλαια / Ενεργητικό	53
5.3.2. Ίδια Κεφάλαια / χορηγήσεις.....	55
5.4 Αριθμοδείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου	58
5.4.1. Προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις	58

5.4.2 προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/λειτουργικά έσοδα	61
5.5 Δείκτης αποτελεσματικότητας	64
5.5.1 λειτουργικά έξοδα/ λειτουργικά έσοδα	64
Κεφάλαιο 6. Συμπεράσματα	68
Βιβλιογραφία.....	70
Παράρτημα.....	73

Θέμα Μεταπτυχιακής Διατριβής: : Επιπτώσεις της κρίσης στο Χρηματοπιστωτικό τομέα της Ελλάδας. Συγκριτική αξιολόγηση Συστημικών Τραπεζών (Χρηματοοικονομική ανάλυση 2005-2013)

Περίληψη

Ένα ισχυρό τραπεζικό σύστημα προϋποθέτει ισχυρή εθνική οικονομία, καθώς οικονομία και τραπεζικό σύστημα αλληλοεπηρεάζονται διαρκώς μεταξύ τους. Η διεθνής κρίση και η κρίση χρέους του ελληνικού δημοσίου επηρέασαν και επηρεάζουν αρνητικά το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας. Μέσα από τη συγκεκριμένη εργασία θα προσπαθήσουμε, αναλύοντας τα αποτελέσματα των πιο σημαντικών τραπεζικών δεικτών, να διερευνήσουμε τα αποτελέσματα της κρίσης στα τραπεζικά ιδρύματα, και ειδικότερα στις ελληνικές Συστημικές Τράπεζες.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια γενική αναφορά στο σύνολο της εργασίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, και ειδικότερα στο ρόλο του τραπεζικού συστήματος στην οικονομία. Στη συνέχεια η μελέτη επικεντρώνεται στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η χρηματοοικονομική κρίση του 2008, με έμφαση στην πορεία της κρίσης στην Ελλάδα.

Εν συνεχεία αναλύονται τα αίτια και οι συνέπειες που είχε η χρηματοοικονομική κρίση και οι προσπάθειες που έγιναν προκειμένου να ανασυνταχθούν οι τράπεζες. Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία ανάλυσης της εργασίας, με την οποία θα αξιολογηθεί η κερδοφορία και η αποτελεσματικότητα των τεσσάρων μεγάλων Συστημικών Τραπεζών της χώρας. Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται η ανάλυση των δεδομένων και η ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται οι επιπτώσεις της κρίσης στις συγκεκριμένες τράπεζες, με τη βοήθεια αριθμοδεικτών κερδοφορίας, ρευστότητας, κεφαλαιακής επάρκειας, ποιότητας ενεργητικού, αποτελεσματικότητας και πιστωτικού κινδύνου για τα έτη 2005-2013. Κατά τη διάρκεια αυτών των ετών το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα πέρασε από μια περίοδο έντονης ανάπτυξης σε μια περίοδο βαθιάς ύφεσης, προπομπός της οποίας ήταν η χρηματοοικονομική κρίση που ξέσπασε στις ΗΠΑ λίγο νωρίτερα. Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο καταγράφονται περιληπτικά τα βασικά συμπεράσματα.

Graduate Thesis Theme : Impact of the crisis on the financial sector in Greece. Benchmarking Systemic Banks (financial analysis 2005-2013)

Abstract

A banking system in order to be successful , requires the economy of the country in which it is based have strong bases . It is a fact that the economy and banking system constantly interact with each other . The global crisis and the debt crisis of the Greek public influence and affect the banking system of our country . Through this work we try to analyze the effects of the most important indicators to see the results of having such a crisis in the banking institutions. More specifically analyzed the effects of the crisis on Greek Systemic Banks , with the help of key financial ratios.

The first chapter is a general reference to the work . The second chapter refers to the financial system , and in particular the role of the banking system in the economy . Then the study focuses on the Greek banking system . The third chapter analyzes the financial crisis of 2008 with emphasis in the course of the crisis in Greece then analyzed the causes and consequences of the financial crisis , and efforts made to regroup banks . The fourth chapter describes the methodology of analysis of the work , which will evaluate the profitability and efficiency of four major systemic banks in the country. The fifth chapter is the analysis of data and interpretation of results. More specifically examined the impact of the crisis on specific banks , with the help of profitability , liquidity , capital adequacy , asset quality , efficiency and credit risk for the years 2005-2013 , where the banking system in Greece went through a period of strong growth in a period of deep recession , which was a forerunner of the financial crisis that erupted in the U.S. shortly before. The sixth and the last chapter summarizes the key findings from the above analysis.

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες της εθνικής οικονομίας μιας χώρας είναι το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα. Κύριο στοιχείο του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος αποτελούν οι Τράπεζες, οι οποίες διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην εξέλιξη, ανάπτυξη και εύρυθμη λειτουργία μιας εθνικής οικονομίας.

Συνεπώς, ένα σημαντικό ζήτημα είναι να διερευνηθεί η χρηματοοικονομική τους κατάσταση τόσο σε περίοδο ανάπτυξης όσο και σε περίοδο οικονομικής ύφεσης. Για το σκοπό αυτό ως μελέτη περίπτωσης (case study) λαμβάνουμε την ελληνική οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό θα ακολουθήσουμε την εξής μεθοδολογία:

Αφού πρώτα κάνουμε μια ανασκόπηση της Χρηματοοικονομικής κρίσης που διανύουμε, στη συνέχεια, μέσα από τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των Συστημικών Τραπεζών της Ελλάδας, θα μελετηθούν οι ετήσιοι Ισολογισμοί και τα Αποτελέσματα Χρήσης, προκειμένου να αποκτήσουμε μια πιο σαφή χρηματοοικονομική εικόνα

Σκοπός της έρευνάς μας είναι να δούμε κατά πόσο η οικονομική κρίση επηρέασε και επηρεάζει τα οικονομικά μεγέθη των μεγάλων Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Ειδικότερα, θα αξιολογήσουμε την κερδοφορία και την αποτελεσματικότητα των τεσσάρων μεγαλύτερων Συστημικών Τραπεζών. Υπ' αυτήν την οπτική γωνία, θα πραγματοποιήσουμε μια διαχρονική χρηματοοικονομική ανάλυση, μέσω των αντίστοιχων αριθμοδεικτών, για τα έτη 2009-2013, όπου οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα αρνητικές. Τα αποτελέσματα αυτά θα συγκριθούν με την αντίστοιχη περίοδο 2005-2008, κατά την οποία η Ελληνική οικονομία βρισκόταν σε αναπτυξιακή φάση.

Αρχικά θα γίνει μια εισαγωγική προσέγγιση της οικονομικής κρίσης. Στη συνέχεια, θα εξεταστεί πώς η κρίση αυτή εκφράζεται στον τραπεζικό τομέα σε διεθνές επίπεδο. Ακολούθως, θα εστιάσουμε στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Εδώ θα γίνει μια σύντομη αναφορά στην αναπτυξιακή του πορεία κατά τις τελευταίες δεκαετίες, μετά την απελευθέρωσή του. Οι

δυσμενείς επιδράσεις της κρίσης θα προσεγγιστούν με τη μέθοδο της συγκριτικής ανάλυσης. Πιο συγκεκριμένα, θα συγκριθεί η χρονική περίοδος της κρίσης (2009-2013) με μια αντίστοιχη περίοδο αμέσως πριν από την κρίση (2005-2008).

Η Χρηματοοικονομική ανάλυση θα γίνει με τη βοήθεια αριθμοδεικτών κερδοφορίας, ρευστότητας, κεφαλαιακής επάρκειας, ποιότητας ενεργητικού, αποτελεσματικότητας και πιστωτικού κινδύνου. Από τη συγκεκριμένη ανάλυση θα καταβληθεί προσπάθεια να δειχτεί ποιες τράπεζες έχουν πληγεί περισσότερο και ποιες λιγότερο από την κρίση. Ολοκληρώνοντας θα γίνει σύνοψη των βασικών συμπερασμάτων και σύντομος σχολιασμός τους.

Κεφάλαιο 2. Χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό σύστημα

2.1 Το χρηματοπιστωτικό σύστημα

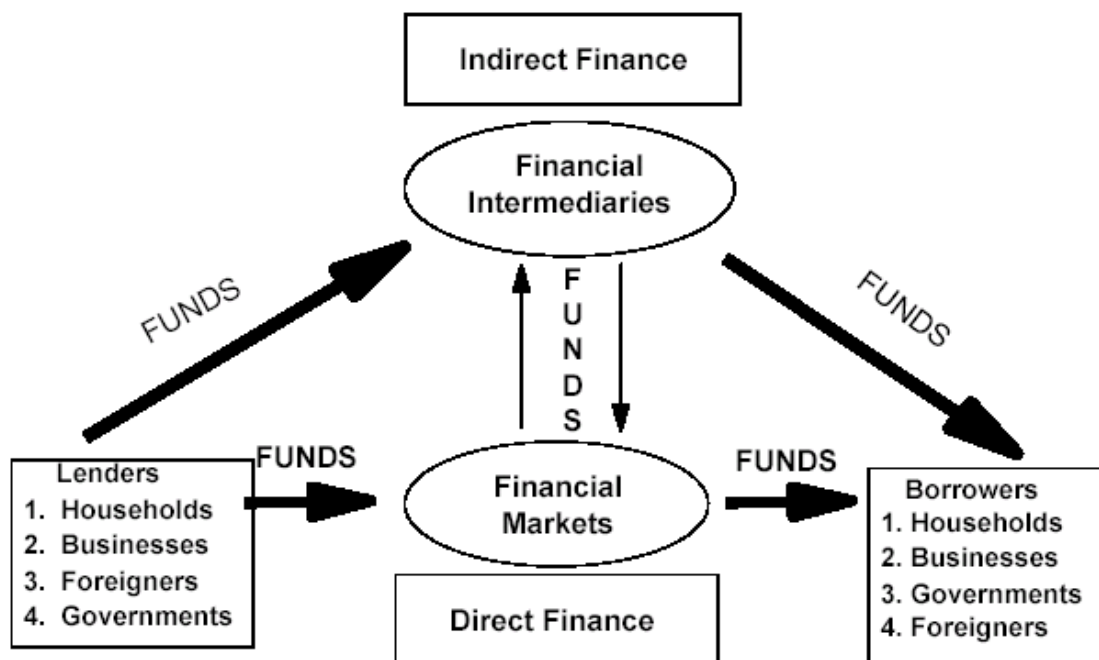
Χρηματοπιστωτικό σύστημα, είναι ένα σύνολο θεσμών και οικονομικών φορέων που έχουν ως σκοπό να διευκολύνουν τη μεταφορά πόρων από τις πλεονασματικές προς τις ελλειμματικές μονάδες. Βασικός ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η συγκέντρωση των κεφαλαίων των πλεονασματικών οικονομικών μονάδων και η αποτελεσματική διοχέτευσή τους σε όσες μονάδες χρειάζονται κεφάλαια για κάλυψη επενδυτικών ή καταναλωτικών αναγκών. Στην τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί η προσαρμογή του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ώστε να χαρακτηρίζεται από επάρκεια κεφαλαίων και ρευστότητα, έτσι ώστε να κατανέμει αποτελεσματικά τους σχετικά σπάνιους χρηματοοικονομικούς πόρους στην πραγματική οικονομία.

Στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης και διεθνοποίησης, παρατηρείται μια διαρκώς αυξανόμενη διασυνοριακή αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση μεταξύ των χωρών και των αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Αυτό σημαίνει ότι θετικές ή αρνητικές χρηματοοικονομικές εξελίξεις σε μία αγορά ή χώρα μεταφέρονται σε άλλες αγορές/ χώρες με σημαντικές συνέπειες.

Παράλληλα η αύξηση των χρηματοπιστωτικών κινδύνων απαιτεί την αποτελεσματική τους διαχείριση από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ώστε αυτά να μπορούν να καλύπτουν τις ανάγκες σε κεφάλαια. Η αύξηση αυτών των κινδύνων προϋποθέτει επίσης την αποτελεσματική εποπτεία από τις αρμόδιες αρχές για την ομαλή λειτουργία των αγορών χρήματος και κεφαλαίου και για ένα λιγότερο ευάλωτο και περισσότερο αποτελεσματικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η

παρακάτω εικόνα αποτυπώνει αυτή τη διαδικασία μεταφοράς κεφαλαίων μέσω του χρηματοοικονομικού συστήματος. (Συριόπουλος, Κ., 2012)

Κατά τη διαδικασία μεταφοράς ο χρηματοπιστωτικός διαμεσολαβητής λαμβάνει τα κεφάλαια από πλεονασματικές μονάδες και στη συνέχεια δανείζει τα κεφάλαια αυτά σε μονάδες που είναι ελλειμματικές, φροντίζοντας πάντα μέσω του τόκου να αποκομίζει κάποιο κέρδος, δηλαδή από το περιθώριο (spread) μεταξύ των δύο επιτοκίων καταθέσεων και δανεισμού. Ουσιαστικά μέσω των χρηματοπιστωτικών διαμεσολαβητών δημιουργούνται υποχρεώσεις έναντι των προμηθευτών κεφαλαίων και απαιτήσεις έναντι των δανειζομένων. (Γαϊτάνης Λ., 2011)

Εικόνα 2.1 Ο κύκλος του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος (ΠΗΓΗ: Κώστας Συριόπουλος «Η ανάπτυξη των αγορών και η ρύθμισή τους»)

2.2 Ο ρόλος του Τραπεζικού συστήματος στην οικονομία

Το τραπεζικό σύστημα συνιστά τη «ραχοκοκαλιά» του χρηματοοικονομικού συστήματος, το οποίο αποτελείται από τις χρηματοοικονομικές αγορές, τα χρηματοοικονομικά προϊόντα και τους

χρηματοοικονομικούς οργανισμούς (Νούλας, 2005).

Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε τραπεζοκεντρικές οικονομίες (bank-driven economies). Το τραπεζικό σύστημα μεσολαβεί ανάμεσα στους αποταμιευτές και στους πιστούχους και έτσι εξασφαλίζει ρευστότητα, συμβάλλοντας στην τόνωση της εθνικής οικονομίας μέσω της χρηματοδότησης επενδύσεων.

Η αποτελεσματικότητα της συμβολής του εξαρτάται από την ύπαρξη ενός αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου και την υγιή λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων .

Ο τραπεζικός κλάδος αποτελείται από δύο είδη τραπεζών: την κεντρική τράπεζα και τις εμπορικές τράπεζες. Συντονιστής και ελεγκτικό όργανο των εμπορικών τραπεζών είναι η Κεντρική Τράπεζα. Πιο αναλυτικά η Κεντρική τράπεζα καθορίζει τα βασικά της επιτόκια, κατευθύνοντας έτσι και τις υπόλοιπες τράπεζες να ασκήσουν ανάλογη χρηματοδοτική πολιτική.

Επιπλέον ελέγχει την προσφορά και τη διάθεση χρήματος, αφού αποφασίζει για τη ρευστοποίηση ομολόγων ή την έκδοση νέου χρήματος, βάσει το μακροοικονομικών αναγκών που υπάρχουν, υλοποιεί δηλαδή τη νομισματική πολιτική σε κεντρικό επίπεδο. Ακόμα διεξάγει έρευνες και μελέτες, εξάγοντας αποτελέσματα για την πορεία της οικονομίας.

Τέλος η κεντρική τράπεζα αποτελεί τον τραπεζίτη της κυβέρνησης, αν και θεσμικά έχει έναν αυτόνομο ρόλο. Οι εμπορικές τράπεζες, με τη σειρά τους, μπορούν να επηρεάζουν την προσφορά χρήματος και είναι υπεύθυνες να κρατούν ένα μέρος των καταθέσεων σε ρευστά διαθέσιμα και να δανείζουν ή να επενδύουν το υπόλοιπο ποσό. (Βικιπαίδεια, 2014)

Τέλος οι εμπορικές τράπεζες πρέπει να ελέγχουν και να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των δανειοληπτών της και να παρακολουθούν αν τα δάνεια που αυτοί λαμβάνουν, χρησιμοποιούνται, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που είχαν συμφωνηθεί.

2.3 Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Όπως αναφέρει η Ελληνική Ένωση Τραπεζών «Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, τον Νοέμβριο του 2012 ήταν στην Ελλάδα εγκατεστημένα και λειτουργούσαν 52 πιστωτικά ιδρύματα (έναντι 62 τον Νοέμβριο του 2011).

Πιο αναλυτικά:

- 1) 29 πιστωτικά ιδρύματα (16 εμπορικές και 13 συνεταιριστικές τράπεζες) που έχουν καταστατική έδρα στην Ελλάδα, έχουν αδειοδοτηθεί και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος και υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης (κοινοτικό διαβατήριο) σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3601/2007,
- 2) 18 υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης (κοινοτικό διαβατήριο) του ν. 3601/2007, εποπτευόμενα από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής των πιστωτικών ιδρυμάτων,
- 3) 4 υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς δεν υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης.
- 4) 1 πιστωτικό ίδρυμα που έχει εξαιρεθεί από την εφαρμογή του ν. 3601/2007, δηλαδή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων».

Οι εξελίξεις που οδήγησαν σ' αυτό τον περιορισμό των Τραπεζικών Ιδρυμάτων παρατίθενται παρακάτω:

Έως το Νοέμβριο του 2012 τέσσερα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ένα υποκατάστημα πιστωτικού ιδρύματος με έδρα σε κράτος εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έκλεισαν και έφυγαν από την Ελλάδα. Επιπλέον, πέντε πιστωτικά ιδρύματα (2 εμπορικές και 3 συνεταιριστικές τράπεζες) έπαψαν τη λειτουργία τους λόγω ανάκλησης της άδειας λειτουργίας τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ν. 3601/2007.

Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος συνέβησαν τα εξής:

17/12/2011 - TBank: Μεταφορά καταθέσεων, προσωπικού και τραπεζικών εργασιών στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο κατ' εφαρμογή του ν. 4021/2011

10/10/2011 - Ίδρυση νέας («καλής τράπεζας») Proton με μοναδικό μέτοχο το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, κατ' εφαρμογή του Ν.4021/2011 περί εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων

27/07/2012 - Απορρόφηση από την Τράπεζα Πειραιώς του υγιούς τμήματος της Αγροτικής Τράπεζας

19/03/2012 - Υπαγωγή των συνεταιριστικών τραπεζών Αχαϊκή Συν.Π.Ε., Λαμίας Συν.Π.Ε., Λέσβου-Λήμνου Συν.Π.Ε. στα μέτρα εξυγίανσης του ν. 3601/2007

23/03/2012 - Μεταφορά του συνόλου των καταθέσεων των υπό εκκαθάριση συνεταιριστικών τραπεζών Αχαϊκή Συν.Π.Ε., Λαμίας Συν.Π.Ε., Λέσβου-Λήμνου Συν.Π.Ε. στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, κατ' εφαρμογή του ν. 3601/2007

18/01/2013 - Ίδρυση Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου («καλή τράπεζα») με μοναδικό μέτοχο το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας κατ' εφαρμογή του Ν. 3601/2007

18/03/2013 - Ανακοίνωση του Υπουργείου Οικονομικών σχετικά με τη λειτουργία των υποκαταστημάτων στην Ελλάδα των κυπριακών τραπεζικών ιδρυμάτων (Laikibank, Ελληνική Τράπεζα, Τράπεζα Κύπρου – Ανάδοχος στη συνέχεια ορίζεται η Τράπεζα Πειραιώς)

26/07/2013 - Μεταβίβαση στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Τράπεζας Probank, σύμφωνα με τον νόμο 3601/2007

11/05/2013 - Μεταβίβαση στην Εθνική Τράπεζα στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της First Business Bank σύμφωνα με τον νόμο 3601/2007

11/05/2013 - Ορισμός Επιτρόπου στην Τράπεζα PROBANK για την ολοκλήρωση της αύξησης κεφαλαίου

08/12/2013 - Ανάκληση της άδειας λειτουργίας των Συνεταιριστικών Τραπεζών Δυτικής Μακεδονίας, Δωδεκανήσου και Ευβοίας και μεταφορά του συνόλου των καταθέσεων στην Alpha

Bank σύμφωνα με τον νόμο 3601/2007

Μετά από τις παραπάνω εξελίξεις, οι πιο σημαντικές τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα φαίνονται στον Πίνακα 2.1.

A. Πιστωτικά Ιδρύματα με έδρα στην Ελλάδα
1. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
2. ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.,
3. ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
4. ΑΤΤΙΚΑ BANK, ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ,
5. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
6. ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε.,
7. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.,
8. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.,
9. AEGEAN BALTIC BANK Α.Τ.Ε.,
10. CREDICOM CONSUMER FINANCE ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.,
11. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.,
12. ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΥΝ.Π.Ε.,
13. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.,
14. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΕΒΡΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.,
15. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.,
16. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.,
17. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.,
18. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ - ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΙΣΤΗ ΣΥΝ.Π.Ε.,
19. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.,
20. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.,
B. Υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. HSBC BANK plc,
2. THE ROYAL BANK OF SCOTLAND PLC,
3. UNICREDIT BANK A.G.,
4. FCE BANK. plc,
5. GMAC BANK GmbH,
6. BNP PARIBAS SECURITIES SERVICES,
7. FGA BANK GmbH,
8. CITIBANK International plc,
9. UNION DE CREDITOS INMOBILIARIOS S.A.
10. VOLKSWAGEN BANK GmbH,
11. BMW AUSTRIA BANK GmbH,
12. MERCEDES-BENZ BANK POLSKA SPOLKA AKCYJNA,
13. DEUTSCHE BANK AG
14. CREDIT SUISSE (LUXEMBOURG) S.A.,
15. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ,
*Παροχή της δραστηριότητας 6, μόνο για το υφιστάμενο στις 26.3.2013 χαρτοφυλάκιο του πρώην υποκαταστήματος της Τράπεζας Κύπρου, το οποίο δεν μεταβιβάστηκε στην Τράπεζα Πειραιώς
A. IV. V. Υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης
1. BANK OF AMERICA N.A.,
2. BANK SADERAT IRAN,
3. KEDR CLOSE JOINT STOCK COMPANY COMMERCIAL BANK,
4. T.C. ZIRAAT BANKASI A.S.,
B. Πιστωτικά ιδρύματα που έχουν εξαιρεθεί από την εφαρμογή του Ν. 3601/2007
1. ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ

Πίνακας 2.1 Τα Πιστωτικά Ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα

Πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες εξ αποστάσεως			
Χώρα προέλευσης	Αριθμός ιδρυμάτων	Χώρα προέλευσης	Αριθμός ιδρυμάτων
Αυστρία	32 (28)	Λιχτενστάιν	5 (3)
Βέλγιο	6 (6)	Λετονία	1 (0)
Γαλλία	44 (40)	Λουξεμβούργο	38 (33)
Γερμανία	50 (46)	Μάλτα	7 (7)
Γερμανία	5 (6)	Νορβηγία	3 (2)
Δανία	4 (4)	Ολλανδία	26 (26)
Εσθονία	1 (1)	Ουγγαρία	2 (2)
Ηνωμένο Βασίλειο	81 (79)	Πολωνία	1 (1)
Ιρλανδία	30 (30)	Πορτογαλία	3 (3)
Ισλανδία	2 (1)	Σουηδία	3 (3)
Ισπανία	5 (6)	Τσεχία	1 (1)
Ιταλία	11 (8)	Φινλανδία	6 (7)
Κύπρος	7 (7)		
Σύνολο: 374 (350)			
<i>Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Πίνακας Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων, Νοέμβριος 2012</i>			

Πίνακας 2.2 Πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες εξ αποστάσεως (Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος Πίνακες Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων, Νοέμβριος 2012)

Ακόμη στην Ελλάδα 374 πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία εδρεύουν στο εξωτερικό (πρώτιστα σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου), παρέχουν υπηρεσίες εξ' αποστάσεως (πίνακας 2.2).

Γενικά κατά την περίοδο 2003 έως 2008 υπήρχε μία αύξηση στα ιδρύματα αυτού του τύπου, τα οποία όμως μειώθηκαν κατά το 2010 και το 2011, πιθανώς λόγω της έντονης κρίσης. Από τον Νοέμβριο 2011 έως τον Νοέμβριο 2012 ο αριθμός αυτών των πιστωτικών ιδρυμάτων αυξήθηκε και πάλι κατά 7%. Όπως διακρίνουμε στον πίνακα, ιδιαίτερη αύξηση παρουσιάζουν τα πιστωτικά ιδρύματα του Λουξεμβούργου, της Αυστρίας, της Γερμανίας και της Γαλλίας.

Η κατανομή των συγκεκριμένων τραπεζικών ιδρυμάτων όπως ήταν το 2012 φαίνεται στον πίνακα 2.2, με βάση τη χώρα προέλευσης τους (εντός παρενθέσεων οι αντίστοιχοι αριθμοί για τον Νοέμβριο 2011).

Κεφάλαιο 3. Χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό σύστημα

3.1 Χρηματοπιστωτική κρίση του 2008

Το Χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει αντιμετωπίσει αρκετές κρίσεις, άλλες μικρότερης κι άλλες μεγαλύτερης έντασης. Ορισμένες από αυτές έχουν οδηγήσει σε αποσταθεροποίηση του συστήματος και χαρακτηρίστηκαν ως συστημικές. Οι χρηματοοικονομικές κρίσεις χαρακτηρίζονται από έλλειψη ρευστότητας, καταρρεύσεις χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, υψηλό δημόσιο χρέος, ελλείμματα στις τρέχουσες συναλλαγές, ανισορροπίες στο δημοσιονομικό τομέα και από μία γενικότερη αστάθεια. Είναι γεγονός ότι κρίσεις του παρελθόντος έχουν αποβεί καταστροφικές, πλήττοντας τις οικονομίες των αναπτυσσόμενων κυρίως χωρών. Παρακάτω παρατίθενται επιγραμματικά οι προηγούμενες κρίσεις παγκοσμίως:

Το 1994, η ζήτηση της τεκίλας μειώνεται με αποτέλεσμα το Μεξικό να οδηγηθεί σε κρίση των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών ανάμεσα στο μεξικάνικο πέσο και στο αμερικάνικο δολάριο. Η κρίση, επηρέασε και τις τράπεζες της Αργεντινής. Στην Αργεντινή, οι τραπεζικές καταθέσεις μειώθηκαν κατά 18% έως το 1995.

Το 1997 αναστέλλεται η λειτουργία 16 ταϊλανδικών χρηματοοικονομικών εταιριών. Η εισροή ξένων κεφαλαίων μειώθηκε δραματικά και η ασιατική κρίση πλέον ήταν γεγονός. Βασικότερες συνέπειες αυτής της κρίσης είναι οι σημαντικές υποτιμήσεις των νομισμάτων της Κορέας, της Ινδονησίας, της Μαλαισίας, του Χονγκ Κονγκ, των Φιλιππίνων, της Σιγκαπούρης και της Ταϊβάν, καθώς και σημαντικές απώλειες στις εθνικές χρηματοοικονομικές αγορές και το παγκόσμιο εμπόριο.

Το 1998 αντιμετώπιση με την κρίση έρχεται και η Ρωσία, η οποία αδυνατεί να αποπληρώσει το δημόσιο χρέος της, οδηγώντας αρκετές εγχώριες ιδιωτικές τράπεζες σε πτώχευση.

Τα δεινά μια χρηματοοικονομικής κρίσης δεν απέφυγε και η Τουρκία, η οποία την περίοδο 2000-2002 χρειάστηκε να στηρίξει τις μεγάλες δημόσιες τράπεζες και να αποζημιώσει τους καταθέτες των ιδιωτικών τραπεζών, μεγεθύνοντας έτσι το δημόσιο χρέος της.

Τέλος το 2001 η Αργεντινή δοκιμάζεται για άλλη μία φορά. Το νόμισμά της θεωρήθηκε υπερτιμημένο, ασκήθηκαν υψηλές πιέσεις στις αγορές, το σύστημα σταθερών συναλλαγματικών

ισοτιμιών κατέρρευσε. Η χώρα αντιμετώπισε σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας, καθώς οι καταθέτες των τραπεζών οδηγήθηκαν σε μαζικές αναλήψεις. Η Αργεντινή δήλωσε αδυναμία αποπληρωμής του δημόσιου χρέους.

Σημαντικές αναλήψεις καταθέσεων πραγματοποιήθηκαν και στην Ουρουγουάη από Αργεντινούς που είχαν εκεί τα χρήματά τους θέτοντας και αυτήν σε κρίση συναλλάγματος. (Στραντζάλης, Δ. 2010)

Σε αυτό το σημείο θα κάνουμε μια σύντομη αναφορά στην τρέχουσα κρίση. Οι συνέπειες της εμφανίστηκαν σε όλο το φάσμα του οικονομικού συστήματος, από τα νοικοκυριά μέχρι τις τράπεζες (αφού χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οδηγήθηκαν στην πτώχευση), αλλά και τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις.

Η χρηματοοικονομική κρίση του 2008 μπορεί να χαρακτηριστεί ως συστημική, υπό την έννοια ότι ξεκίνησε από τις ΗΠΑ και επεκτάθηκε στις περισσότερες χώρες του πλανήτη. Βασική της αιτία ήταν η στεγαστική κρίση των ΗΠΑ, λόγω της χαλάρωσης της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής, και της μη σωστής αξιολόγησης του υψηλού κινδύνου ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων. Πρόκειται για την εποχή της μαζικής τιτλοποίησης των απαιτήσεων του τραπεζικού συστήματος.

Πιο αναλυτικά, μία από τις βαθύτερες αιτίες της κρίσης ήταν οι αλλαγές του ρυθμιστικού πλαισίου του τραπεζικού συστήματος. Οι τράπεζες στις ΗΠΑ έπαψαν πια να διαχωρίζονται σε εμπορικές και επενδυτικές, στρατηγική επιλογή η οποία στην πορεία δεν αποδείχτηκε αποτελεσματική.

Οι τράπεζες χορηγούσαν ανεξέλεγκτα μεγάλα χρηματικά ποσά σε ιδιώτες και επιχειρήσεις μειωμένης πιστοληπτικής ικανότητας, με υψηλό επιτόκιο και προμήθειες. Επιπλέον σημαντικός λόγος εμφάνισης της κρίσης ήταν και η δημιουργία νέων και πολύπλοκων χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Τέτοια ήταν τα ενυπόθηκα δάνεια που χορηγούσαν οι τράπεζες στους δανειολήπτες, τα οποία αντιστοιχούσαν στο 100% της αξίας του ακινήτου. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, αν η τιμή του ακινήτου ανέβαινε, ο δανειολήπτης καρπωνόταν τη διαφορά. Αν όμως η αξία του ακινήτου

έπεφτε, ο δανειολήπτης αφού είχε πληρώσει μόνο λίγες δόσεις του δανείου του, δεν εξοφλούσε ποτέ το δάνειο καθώς δεν τον συνέφερε, αφού η τιμή του ακινήτου πλέον ήταν χαμηλότερη του δανείου του.

Στη συνέχεια υπήρχαν τα δάνεια με επιτόκιο «κράχτη», δάνεια δηλαδή με πολύ χαμηλό επιτόκιο, ώστε να προσελκύουν δανειολήπτες. Το επιτόκιο αυτό όμως εκτινασσόταν μετά από λίγο καιρό. Επιπλέον υπήρχαν τα δάνεια στα οποία ο δανειολήπτης επέλεγε το ποσό που θα πλήρωνε, με αποτέλεσμα κάποιες φορές στο τέλος να εμφανίζεται αρνητικό χρεολύσιο και να χρωστά περισσότερα από την αρχή. Σε αντίστοιχη λογική κινούνται και τα δάνεια «Alt-A», λεγόμενα αλλιώς και ως δάνεια του «ψεύτη», αφού οι δανειολήπτες στρέβλωναν τα πραγματικά τους οικονομικά στοιχεία, προκειμένου να λάβουν τα χρηματικά ποσά που επιθυμούσαν μέσω των δανείων. (Αγγελόπουλος, 2010).

Ακόμη μία σημαντική αιτία της κρίσης είναι η τιτλοποίηση στεγαστικών και άλλου είδους δανείων.

Σε αυτήν την περίπτωση μεγάλος αριθμός απαιτήσεων ομαδοποιούνται και εκχωρούνται σε έναν άλλο οργανισμό, ο οποίος εκδίδει τίτλους, οι οποίοι εξασφαλίζονται με αυτά τα δάνεια. Με τη διαδικασία της τιτλοποίησης οι τράπεζες μεταβίβαζαν σε επενδυτές σε όλο τον κόσμο, μέσω των εταιρειών ειδικού σκοπού, πακέτα ενυπόθηκων και άλλων δανείων. Συνήθως τα δάνεια που συμπεριλαμβάνονταν σε κάθε τιτλοποίηση προέρχονταν από διαφορετικές χώρες, ώστε να μειώνονται οι πιθανότητες να εμφανιστούν αδυναμίες αποπληρωμής δανείων. Η τιτλοποίηση δημιούργησε προβλήματα ασύμμετρης πληροφόρησης, καθώς οι επενδυτές που αγόραζαν τους τίτλους δε γνώριζαν τι ακριβώς είχε προηγηθεί, ούτε τον κίνδυνο που ελλόχευε και αναλάμβαναν.

Εξέλιξη των τιτλοποιήσεων σε Ευρώπη και ΗΠΑ Τιτλοποιημένες Εκδόσεις (δισ. €)

	<u>Ευρώπη</u>	<u>ΗΠΑ</u>	<u>Σύνολο</u>
2000	78.2	1088.0	1,166.2
2001	152.6	2308.4	2,461.0
2002	157.7	2592.7	2,750.4
2003	217.3	2914.5	3,131.8

2004	243.5	1956.6	2,200.1
2005	327	2650.6	2,977.6
2006	481	2455.8	2,936.8
2007	453.7	2147.1	2,600.8
2008	711.3	933.6	1,644.9
2009:1Η	204.4	732.7	937.1
Πηγή: SIFMA (2009)			

Πίνακας 3.1 Εξέλιξη των τιτλοποιήσεων σε Ευρώπη και ΗΠΑ

Στον παραπάνω πίνακα (3.1) φαίνεται η εξέλιξη των τιτλοποιήσεων στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη από το 2000 έως το 2009. Παρατηρώντας τα στοιχεία του πίνακα γίνεται σαφές ότι η τιτλοποίηση στις ΗΠΑ ξεκινά το 2000 όταν έσκασε η φούσκα των εταιρειών υψηλής τεχνολογίας (dot-com) με αποτέλεσμα οι μετοχές αυτών των εταιριών στο χρηματιστήριο να πέσουν κατακόρυφα. Η κυβέρνηση, προσπαθώντας να τονώσει την οικονομία, χορηγεί με ελαστικά κριτήρια χαμηλότοκα ενυπόθηκα δάνεια ακινήτων που χρησιμοποιήθηκαν στην πορεία στις τιτλοποιήσεις. Οι τιτλοποιήσεις στις ΗΠΑ κορυφώνονται το 2005 και στη συνέχεια αποκτούν πτωτική πορεία, σε αντίθεση με την Ευρώπη που ολοένα αυξάνονται έως το ξέσπασμα της κρίσης περίπου μέχρι το 2009.

Τέλος, ισχυρός παράγοντας που οδήγησε στην πρόσφατη διεθνή χρηματοοικονομική κρίση ήταν η πλασματική δημιουργία κεφαλαίων μέσω της μόχλευσης αλλά και τα «τοξικά ομόλογα», δηλαδή τα ομόλογα της τιτλοποίησης.

Επιπλέον, υπήρξαν μεγάλες μακροοικονομικές ανισορροπίες, δηλαδή χώρες όπως η Κίνα με μεγάλα πλεονάσματα και άλλες όπως οι ΗΠΑ, οι οποίες την περίοδο αυτή ήταν ιδιαίτερα ελλειμματικές. Οι ΗΠΑ δανείζονταν από την Κίνα. Ο εύκολος δανεισμός με χαμηλά επιτόκια και χαλαρό ρυθμιστικό πλαίσιο οδήγησε σε αύξηση της μόχλευσης των ΗΠΑ, με αποτέλεσμα αυτές με τη σειρά τους να χορηγούν δάνεια στο εσωτερικό, χωρίς αυστηρά κριτήρια και όχι απαραίτητα σε φερέγγυους δανειολήπτες. (Ζότο, Π. 2011)

Συνέπειες των παραπάνω είναι η κατάρρευση της αγοράς κατοικίας στις ΗΠΑ, καθώς ήταν φανερό ότι μια τέτοια κατάσταση δε θα μπορούσε να διατηρηθεί για καιρό και τα μεγαλύτερα

προβλήματα εντοπίστηκαν στα δάνεια που είχαν δοθεί σε χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας δανειολήπτες. Αυτό κλόνισε την αξιοπιστία του ίδιου του τραπεζικού συστήματος, με αποτέλεσμα να μειωθεί ο διατραπεζικός δανεισμός. Το τραπεζικό σύστημα δεχόταν πλέον τις πιέσεις των καταθετών, οι οποίοι λόγω των όσων συνέβαιναν έχασαν την εμπιστοσύνη τους απέναντι στις τράπεζες και στο κράτος. Ο συστημικός χαρακτήρας της κρίσης, σε συνδυασμό με το φαινόμενο «εξάτμισης της ρευστότητας», όξυναν την κρίση ρευστότητας. (Σαουντζόγλου, Γ. & Πεντότης, Χ. (2009) Επιπλέον καταγράφηκαν ζημιές ρεκόρ στα τραπεζικά ιδρύματα, με αποκορύφωμα την 15 Σεπτεμβρίου του 2008 η LehmanBrothers να κηρύξει πτώχευση.

3.2 Η κρίση στην Ελλάδα και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

3.2.1. Τα αίτια

Το ξέσπασμα της διεθνούς κρίσης καθυστέρησε λίγο στην Ελλάδα, καθώς οι ελληνικές τράπεζες δεν είχαν στην κατοχή τους τοξικά ομόλογα. (Χαρδούβελης, Γ. 2013) Στην Ελλάδα το πιο σημαντικό δεν ήταν τα τοξικά, αλλά τα κρατικά ομόλογα που είχαν «φορτωθεί» οι τράπεζες. Η αξία τους περιορίστηκε σε χαμηλότερα επίπεδα κι από αυτά των τιλοποιημένων δανείων, καθώς ακολούθησαν την πτωτική πορεία των υποθηκευμένων ακινήτων.

Το αποτέλεσμα ήταν ότι δημιουργήθηκε αφερεγγυότητα των τραπεζών, προκλήθηκε πρόβλημα ρευστότητας και αύξηση των επιτοκίων, τα οποία έπληξαν τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. (Αγγελόπουλος, 2010)

Παρόλα αυτά η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση έφερε την ύφεση στην χώρα το 2009 περίπου (μετά από 13 χρόνια συνεχούς ανάπτυξη), επηρεάζοντας αρνητικά και τις ελληνικές τράπεζες. Είναι γεγονός ότι για πρώτη φορά η παγκόσμια οικονομία, μετά την μεταπολεμική περίοδο, είχε μηδενική ή αρνητική ανάπτυξη.

Μια από τις αιτίες, που οδήγησαν την Ελλάδα στην κρίση ήταν το αρνητικό εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον, δεδομένης της αλληλεξάρτησης των εθνικών αγορών. Προβληματική ήταν την περίοδο εκείνη και η εγχώρια δημοσιονομική πολιτική, έχοντας ως αποτέλεσμα ένα αυξανόμενο έλλειμμα και χρέος, σε συνδυασμό με την καθυστερημένη θεσμοθέτηση κανόνων και τη μη σωστή εποπτεία, και την απληστία των επενδυτικών οίκων και των επενδυτών.

Το πραγματικό ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα το 2009 ήταν της τάξης του 15%, το δημόσιο χρέος δηλαδή αυξήθηκε από 110% σε 125% ως ποσοστό του ΑΕΠ μέσα σε ένα χρόνο. Αυτό συνέβη, διότι λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης, αλλά και άλλων παραγόντων, υπήρχε στασιμότητα του ΑΕΠ και ύφεση ήδη από το 2008 και το ετήσιο έλλειμμα απλά προστίθετο στο χρέος, επιβαρύνοντάς το. (Βικιπαίδεια, 2014)

Πιο συγκεκριμένα η πορεία του ελληνικού δημόσιου χρέος φαίνεται στον πίνακα 3.2.

Όπως μπορούμε να δούμε από τον πίνακα το δημόσιο χρέος της Ελλάδος σε δισεκατομμύρια ευρώ τριπλασιάστηκε από το 1999 έως το 2013, δείγμα το πόσο χειροτέρευσε η ελληνική οικονομία τη τελευταία δεκαπενταετία.

Αντίστοιχα, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ διπλασιάστηκε από το 1999 μέχρι σήμερα, ενώ η ανάπτυξη του ΑΕΠ παρουσιάζει σημαντική συρρίκνωση τα τελευταία χρόνια. Ιδιαίτερα την πενταετία 2008 – 2013, η ανάπτυξή του ήταν αρνητική .

Εξέλιξη του ελληνικού δημόσιου χρέους και του ελλείμματος (1999- σήμερα)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (προ βλέψ εις)
Δημόσιο χρέος (δισεκατο μμύρια €)	118.6	141.0	151.9	159.2	168.0	183.2	195.4	224.2	239.3	263.3	299.7	329.5	355.7	344.6	347.6	349.3
Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)	94.9	104.4	104.7	102.6	98.3	99.8	101.2	107.5	107.2	112.9	129.7	148.3	170.6	176.7	188.4	188.9
Ρυθμός Ανάπτυξης του ΑΕΠ (%)	3.4	4.5	4.2	3.4	5.9	4.4	2.3	5.5	3.5	-0.2	-3.1	-4.9	-7.1	-6.0	-4.2	0.6
Δημοσιονομικό Έλλειμμα (% ΑΕΠ)	3.1	3.7	4.5	4.8	5.7	7.6	5.5	5.7	6.5	9.8	15.6	10.7	9.4	6.8	5.5	4.6

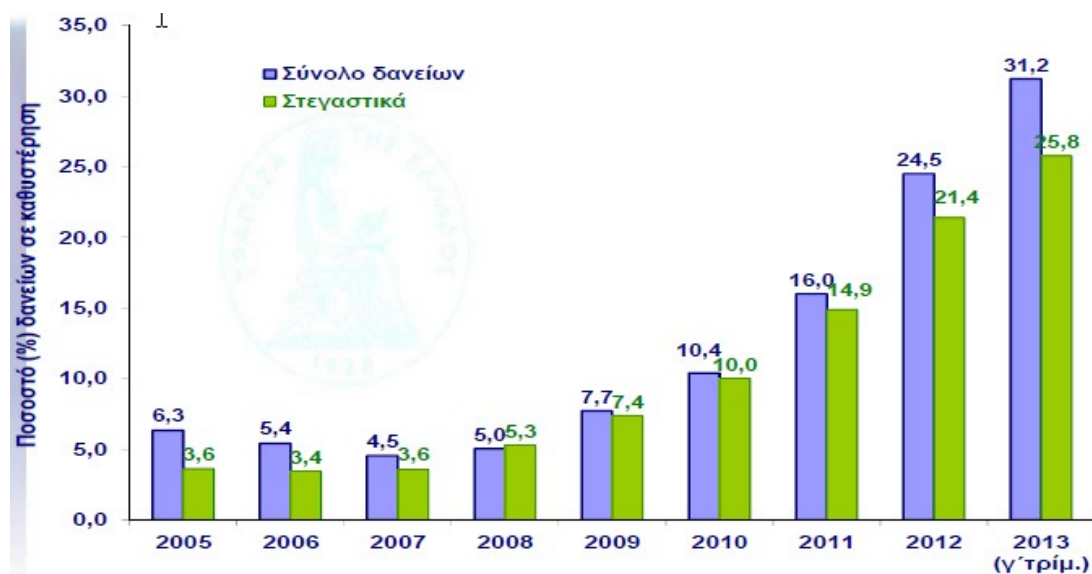
Πίνακας 3.2 Διαχρονική πορεία των ελλειμμάτων / Πηγή: [Eurostat](#)

Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας (πέραν των αμιγώς δημοσιονομικών προβλημάτων), ιδίως από την είσοδό της στην ΟΝΕ, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εμφάνιση της κρίσης. Παράλληλα, με τον πληθωρισμό που παρέμενε υψηλός, και συγκεκριμένα 1% πιο υψηλός από αυτόν μέσα στην Ευρωζώνη, αυξήθηκε το επίπεδο των μισθών σε υψηλότερο επίπεδο από το μέσο όρο της Ευρωζώνης, σε ένα περιβάλλον άκαμπτων εργασιακών σχέσεων. Ο συνδυασμός αυτός οδήγησε στη μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, κυρίως σε αγαθά έντασης εργασίας. Τέλος, υπήρχε μια αδυναμία αναπροσαρμογής της ελληνικής οικονομίας στο ευρώ. Από το 2001, με την υιοθέτηση από τη χώρα μας του νέου νομίσματος, έπρεπε να ακολουθηθεί μια νέα οικονομική πολιτική. Και τούτο επειδή αποκλειστικά αρμόδια για τη νομισματική πολιτική είναι πλέον η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία καθορίζει το επιτόκιο και την προσφορά χρήματος. Σε αυτό το περιβάλλον δεν υπάρχει η δυνατότητα υποτίμησης του εθνικού νομίσματος (δραχμή). Τέλος η διαφθορά και η έλλειψη διαφάνειας στον τρόπο κατανομής των διαφόρων κρατικών κονδυλίων, σε συνδυασμό με τη φοροδιαφυγή, διέδρυναν ακόμα περισσότερο τα δημοσιονομικά ελλείμματα. (Βήτας Χ., 2012)

Συνεπώς, οι γνωστοί οίκοι αξιολόγησης υποβάθμισαν την πιστοληπτική ικανότητα του ελληνικού κράτους, υποβαθμίζοντας παράλληλα την πιστοληπτική ικανότητα των ελληνικών τραπεζών και όσων ελληνικών επιχειρήσεων είχαν εκδώσει ιδιωτικά ομόλογα. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν οι ξένες αγορές να δανείζουν όλο και δυσκολότερα το ελληνικό Δημόσιο, έως ότου ένας τέτοιος δανεισμός κατέστη απαγορευτικός, καθώς τα ελληνικά ομόλογα που χρησιμοποιούσαν έως τότε ως ενέχυρο δε θεωρούνταν πλέον αξιόπιστα.

3.2.2 Οι συνέπειες της κρίσης

Η κρίση είχε σοβαρές αρνητικές συνέπειες για το τραπεζικό σύστημα. Ειδικότερα, λόγω της ύφεσης αυξήθηκαν τα προβληματικά δάνεια, φτάνοντας τα επισφαλή δάνεια σε πολύ υψηλά ποσοστά. Ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων, εξαπλασιάστηκε μέσα σε μία πενταετία (Σεπτέμβριος 2013: 31,2%, Δεκέμβριος 2008: 5,1%). Η εξέλιξη των δανείων προς καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων φαίνεται στο διάγραμμα 3.1

Διάγραμμα 3.1 Ποσοστό δανείων σε καθυστέρηση (Πηγή ΤτΕ)

Οι χορηγήσεις γενικά μειώθηκαν, με αποτέλεσμα την μείωση των τόκων και άρα των εσόδων των τραπεζών. Σε αυτό το χρονικό σημείο είναι δύσκολο να ξεκαθαρίσει κάποιος ποια είναι η αιτιώδης και ποια η αιτιατή μεταβλητή.

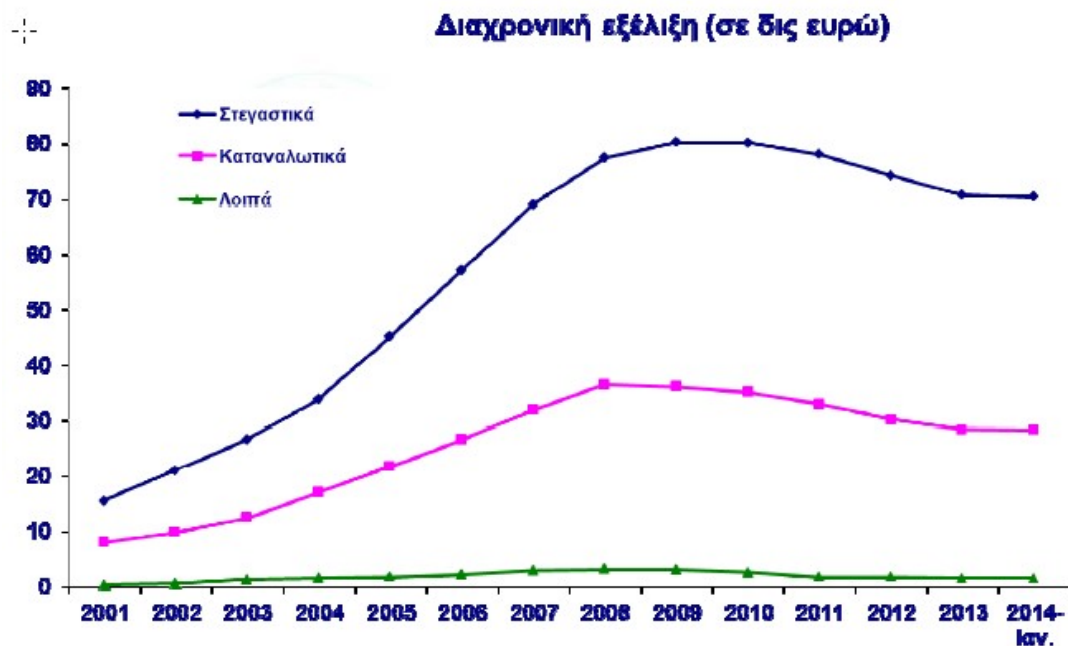
Πολλοί επιχειρηματίες υποστηρίζουν ότι οι τράπεζες περιορίζουν τις χορηγήσεις δανείων με αποτέλεσμα να οδηγούν τις επιχειρήσεις στην ύφεση και κάποιες φορές ακόμα και στη χρεοκοπία. Η χρηματοοικονομική πίεση των νοικοκυριών αυξάνεται διαρκώς. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος (2014), κυρίως σχετικά με τα στεγαστικά δάνεια η στάση των νοικοκυριών για αγορά κατοικίας ήταν επιφυλακτική.

Σημαντικοί παράγοντες που επηρέασαν σε αυτό ήταν η αύξηση της ανεργίας και η κατά συνέπεια μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, η αύξηση της φορολογίας των ακινήτων, η αστάθεια του φορολογικού πλαισίου και η έλλειψη ρευστότητας η οποία προήλθε και από τη μείωση χορήγησης δανείων των τραπεζών προς τα νοικοκυριά. Τέλος, παράγοντας που επηρέασε ήταν και οι προσδοκίες μείωσης των τιμών των ακινήτων.

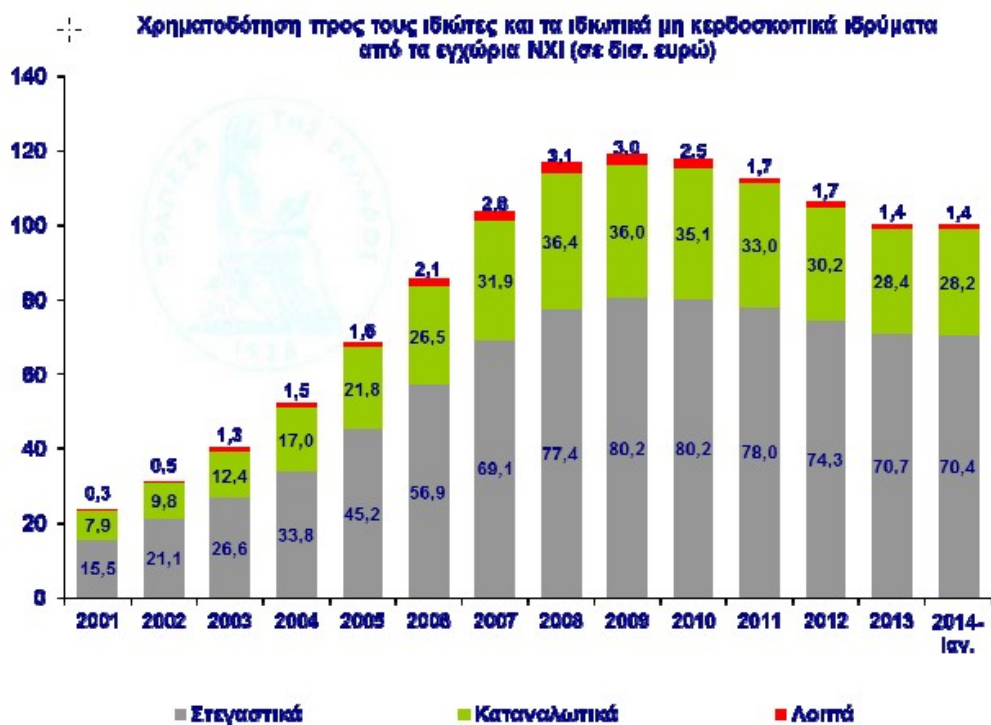
Απ' την άλλη πλευρά οι Τράπεζες υποστηρίζουν ότι έχει μειωθεί η πιστωτική επέκταση, εφόσον η ζήτηση δανείων έχει μειωθεί, υποδηλώνοντας ότι οι υποψήφιοι δανειολήπτες που σήμερα επιθυμούν να δανειστούν από τις τράπεζες έχουν γίνει λιγότερο αξιόπιστοι ως προς τη μελλοντική αποπληρωμή των δανείων τους. Επιπλέον, οι τράπεζες επιδίωξαν να αυξήσουν τις

εξασφαλίσεις τους ώστε να είναι καλυμμένες σε περίπτωση αθέτησης από τους δανειολήπτες, καταστρώντας έτσι τα κριτήρια χορήγησης νέων δανείων πιο αυστηρά.

Στα παρακάτω διαγράμματα 3.2 και 3.3 παρουσιάζονται διαχρονικά στοιχεία που δείχνουν ότι τόσο η ζήτηση όσο και η προσφορά δανείων έχει μειωθεί έως το 2014.

Διάγραμμα 3.2 Χρηματοδότηση προς τους ιδιώτες και τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα από τα εγχώρια NXI (εκτός ΤτΕ) (Πηγή ΤτΕ)

Διάγραμμα 3.3 Χρηματοδότηση προς τους ιδιώτες και τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα από τα εγχώρια NXI (εκτός ΤτΕ) (Πηγή ΤτΕ)

Επιχειρήσεις και νοικοκυριά μετά το ξέσπασμα της κρίσης το 2009 αποσύρουν περίπου το 30% των καταθέσεών τους από τις ελληνικές τράπεζες. Οι ανάγκες που έπρεπε να καλύψουν οι πολίτες ήταν τεράστιες, αφού τα εισοδήματά τους μειώθηκαν. Στην απόσυρση των καταθέσεων σημαντικό ρόλο έπαιξε και ο φόβος για μια άτακτη χρεοκοπία. Τα επιτόκια των καταθέσεων παραμένουν υψηλά λόγω του ανταγωνισμού άντλησης ρευστότητας. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ΤτΕ, το Μάρτιο του 2013 το μέσο σταθμισμένο επιτόκιο του συνόλου των νέων καταθέσεων αυξήθηκε κατά 6 μονάδες βάσης στο 2,85%. Ωστόσο τα μέσα επιτόκια στα υφιστάμενα υπόλοιπα των καταθέσεων από νοικοκυριά και των καταθέσεων από επιχειρήσεις με συμφωνημένη διάρκεια έως 2 έτη παρέμειναν αμετάβλητα στο 4,61% για τα νοικοκυριά, ενώ αυξήθηκε ελαφρώς από 4,46% σε 4,48% για τις επιχειρήσεις. Παρόλα ταύτα μεγάλο μέρος των καταθέσεων φεύγει σε τράπεζες του εξωτερικού, αυξάνοντας έτσι ακόμα περισσότερο το κόστος δανεισμού. (Χαρδούβελης, Γ. 2013)

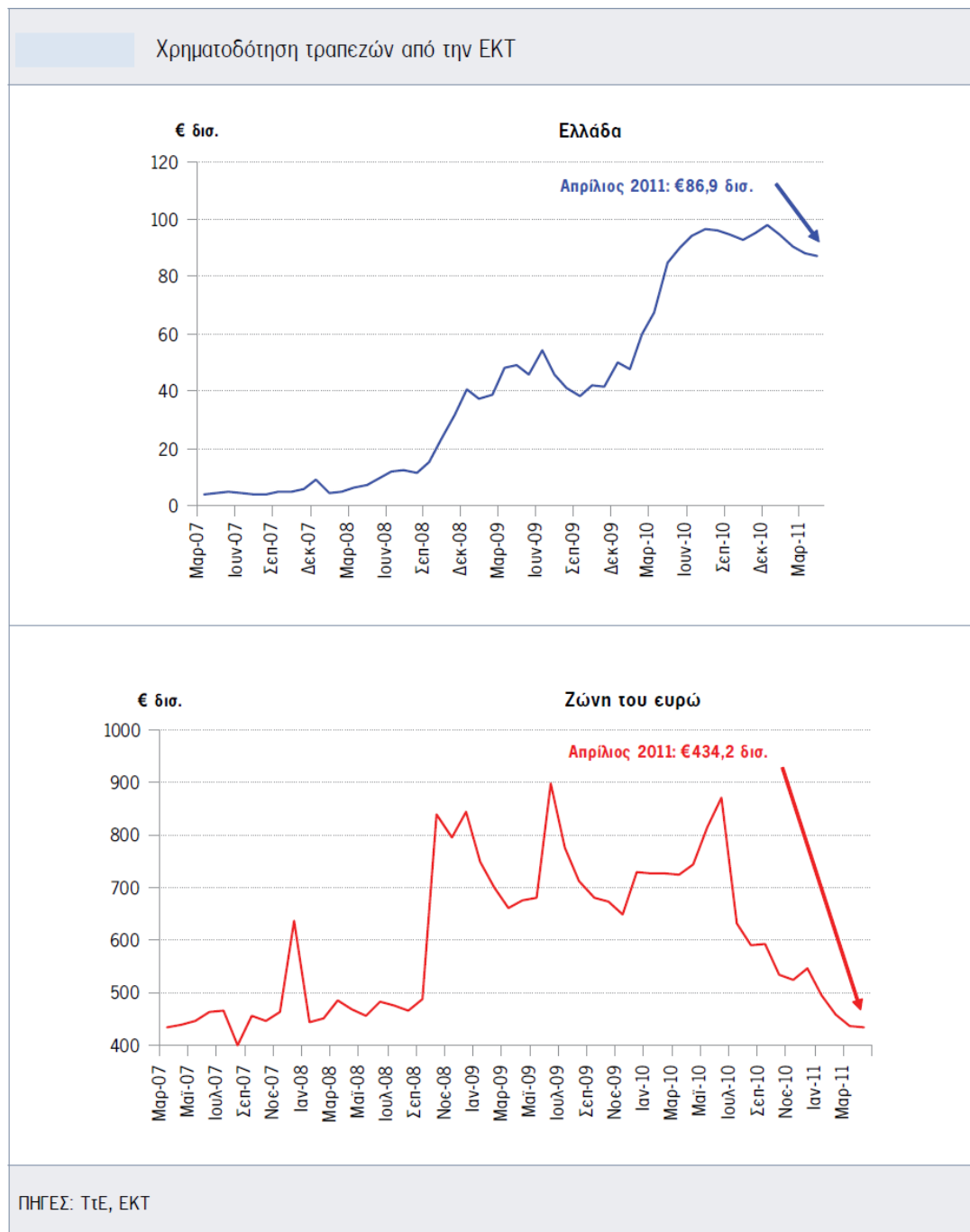
3.2.3 Προσπάθειες ανασύνταξης των Τραπεζών

Από τη μεριά της η ελληνική κυβέρνηση αρχικά προσπάθησε να διατηρηθεί η σταθερότητα και η ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, προχωρώντας σε πενταπλασιασμό του ποσού των καταθέσεων που εγγυάται το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) , αυξάνοντας το κόστος των ασφαλιστρών. Το σύνολο των καταθέσεων του καταθέτη σε πιστωτικό ίδρυμα, που καλύπτεται από το ΤΕΚΕ ανέρχεται σε 100.000 ευρώ (άρθρο 9 παρ. 2(α) (ν. 3746/2009, ΦΕΚ 27 Α΄16-02-2009).

Το όριο αυτό ισχύει ανά καταθέτη και ανά πιστωτικό ίδρυμα, ανεξάρτητα από τον αριθμό των λογαριασμών, το νόμισμα ή τη χώρα λειτουργίας του υποκαταστήματος του πιστωτικού ιδρύματος, στο οποίο τηρείται η κατάθεση (άρθρο 9, παρ. 2β, ν. 3746/2009 – ΦΕΚ 27 Α΄ 16-2-2009).

Επιπλέον, προκειμένου να διατηρηθεί η πιστωτική επέκταση σε ικανοποιητικά επίπεδα, η ελληνική κυβέρνηση φρόντισε για την παραχώρηση για τρία χρόνια των προνομιούχων μετοχών των τραπεζών στο κράτος, προκειμένου να ενισχυθεί η κεφαλαιακή επάρκειά τους. Επίσης, έδωσε τη δυνατότητα στις τράπεζες να χρησιμοποιήσουν την Εγγύηση του Ελληνικού δημοσίου, προκειμένου να συνεχίσουν το δανεισμό τους μέσα από τις αγορές ξένων ομολόγων. Τέλος, η ελληνική κυβέρνηση επέτρεψε στις τράπεζες να δανειστούν ομόλογα του ελληνικού δημοσίου, προκειμένου να συνεχίσουν το δανεισμό τους από την Ευρωπαϊκή Κεντρική τράπεζα, η οποία απαιτούσε ως εγγύηση ομόλογα του δημοσίου ή άλλα τιτλοποιημένα στοιχεία των τραπεζών. (Χαρδούβελης Γκ., 2013)

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα λαμβάνει βοήθεια μέσω της χρηματοδότησης από την ΕΚΤ, όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα (3.4), η όποια του παρέχει δανεισμό με ενέχυρο τιτλοποιημένα στοιχεία των τραπεζών ή με ενέχυρο το οποίο εγγυάται το δημόσιο, μέσω των ομολόγων του αντλώντας αξιοπιστία από την ευρωζώνη

Διάγραμμα 3.4 Χρηματοδότηση Τραπεζών από την ΕΚΤ (Πηγή: Χαρδούβελης Γκ., 2013)

Όπως μπορούμε να δούμε από τα παραπάνω διαγράμματα, ενώ η χρηματοδότηση των τραπεζών προς στις χώρες του ευρώ από την ΕΚΤ από τον Μάιο του 2010 μέχρι το Μάιο του 2011 παρουσιάζει σημαντική μείωση, εντούτοις από την άλλη πλευρά η χρηματοδότηση των εγχώριων τραπεζών από την ΕΚΤ παρουσιάζει σημαντική αύξηση.

Παρά τις όσες προσπάθειες έκανε η Ελλάδα, το Μάιο του 2010 μη μπορώντας πλέον να ανταπεξέλθει, οδηγήθηκε στο δανεισμό από την ευρωζώνη και το ΔΝΤ ύψους €110 δισ. (€80δισ από τις υπόλοιπες (15) χώρες του Ευρώ και €30δισ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο), ικανό να χρηματοδοτεί απρόσκοπτα την Ελλάδα τουλάχιστον έως τον Μάρτιο του 2012. Η Ελληνική κρίση μετατρέπεται σε Ευρωπαϊκή. Παράλληλα η Ελλάδα ξεκίνησε μια μεγάλη προσπάθεια μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, μέσω διαρθρωτικών αλλαγών.

Η χώρα μας υπέγραψε μνημόνιο με την Τρόικα, με αποτέλεσμα να εφαρμοστούν πολιτικές για τη μείωση των ελλειμμάτων, με στόχο την επαναφορά της εγχώριας οικονομίας σε ανταγωνιστικό επίπεδο. Οι δανειστές έθεσαν τρεις προϋποθέσεις:

- ✓ θα έπρεπε έως το 2012 να υπάρχει περίοδος ανάκαμψης, να μειωθεί ο πληθωρισμός και να μειωθεί η εξωτερική ανισορροπία.
- ✓ να επιτευχτεί συρρίκνωση του κράτους, με μείωση σε πρωτογενές δαπάνες όπως πχ μισθοί και συντάξεις.
- ✓ δεδομένου ότι το ονομαστικό επιτόκιο δανεισμού αναμένεται υψηλότερο του ονομαστικού ρυθμού ανάπτυξης, η χώρα μας οδηγείται στην ανάγκη υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων της τάξης του 6% του ΑΕΠ, ώστε να υπάρξει δυνατότητα το χρέος να μειωθεί ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 130% το 2020. Μι προσπάθεια σημαντικά δύσκολη για την Ελλάδα καθώς ποτέ στο παρελθόν δεν δημιούργησε τόσο υψηλά πλεονάσματα. Το χρέος μπορεί να είναι βιώσιμο μόνο, αν ο ρυθμός ανάπτυξης επιταχυνθεί τόσο που θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ (Χαρδούβελης Γκ., 2013)

Ορισμένα σενάρια διαχείρισης του χρέους που υπήρχαν στις αρχές του 2011 δίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Μεταξύ Σκύλας & Χάρυβδης Επιλογές για την επίλυση της ελληνικής κρίσης χρέους			
ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΥΠΕΡ	ΚΑΤΑ
ΣΕΝΑΡΙΟ 1. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	Τα μέλη της ευρωζώνης προσφέρουν χρήματα στην Ελλάδα	Μειώνεται το ελληνικό χρέος. Η ΕΚΤ δεν αντιτίθεται	Αδύνατον να «περάσει» από τους ευρωπαίους ψηφοφόρους. Μπορεί να ενθαρρύνει δημοσιονομική ασυδοσία
ΣΕΝΑΡΙΟ 2. ΔΑΝΕΙΑ	Η ευρωζώνη και το ΔΝΤ δανείζουν την Ελλάδα	Δίδεται χρόνος προσαρμογής στην Ελλάδα. Η ΕΚΤ δεν αντιτίθεται	Δεν επιλύεται το πρόβλημα φερεγγυότητας. Οι νέοι όροι μπορούν να επιβαρύνουν και άλλο την ανάπτυξη. Σταδιακή αντικατάσταση των ιδιωτών πιστωτών από ΕΕ και ΔΝΤ. Δύσκολο να πειστούν οι ευρωπαίοι ψηφοφόροι
ΣΕΝΑΡΙΟ 3. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ «ΒΙΕΝΝΗΣ»	Οι τράπεζες συμφωνούν εθελοντικά να μετακλήσουν τις πιστώσεις προς την Ελλάδα	Δίδεται χρόνος προσαρμογής στην Ελλάδα. Οι ευρωπαίοι φορολογούμενοι δεν πληρώνουν τον λογαριασμό. Λιγότερες πιθανότητες να προξενήσει νέες υποβαθμίσεις πιστοληπτικής αξιολόγησης	Δεν επιλύεται το πρόβλημα φερεγγυότητας. Δύσκολος ο συντονισμός των ιδιωτικών τραπεζών
ΣΕΝΑΡΙΟ 4. «ΗΠΙΑ» ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ	Οι πιστωτές επεκτείνουν εθελοντικά τη λήξη των υπάρχοντων δανείων, πιθανόν με επιτόκιο λίγο μεγαλύτερο από το γερμανικό	Δίδεται χρόνος προσαρμογής στην Ελλάδα. Οι Ευρωπαίοι φορολογούμενοι δεν πληρώνουν τον λογαριασμό. Ίσως να μην αποτελέσει «πιστωτικό γεγονός» όσον αφορά τα CDS	Δεν επιλύεται το πρόβλημα φερεγγυότητας. Πιθανότητα να προκληθούν υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης. Δεν αρέσει στην ΕΚΤ
ΣΕΝΑΡΙΟ 5. «ΣΚΛΗΡΗ» ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ	Μεγάλο «κούρεμα» στην ονομαστική αξία του ελληνικού χρέους	Μειώνεται σημαντικά το ελληνικό χρέος	Προκαλούνται άμεσες απώλειες στους ιδιώτες πιστωτές, όπως στις ελληνικές τράπεζες και τα ασφαλιστικά ταμεία. Κίνδυνος ευρύτερης διάχυσης σε άλλες χώρες της ευρωζώνης. Μειώνεται η πίεση στους Έλληνες να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Η ΕΚΤ το απεχθάνεται
ΠΗΓΗ: The Economist, 28.5.2011, σελ. 69			

Πίνακας 3.4 Σενάρια για την επίλυση της ελληνικής κρίσης χρέους

Το 2012 εγκρίθηκε νέο πακέτο στήριξης 130 δις. ευρώ με την προϋπόθεση ότι θα ολοκληρωνόταν επιτυχώς η διαδικασία εθελοντικής ανταλλαγής ομολόγων (PSI). Το PSI διέπεται από τους εξής όρους:

α) Το κούρεμα των ομολόγων των ιδιωτών έπρεπε να φτάσει το 53,5% της ονομαστικής αξίας τους. Η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της ευρωζώνης έπρεπε να μην έχουν πια απαίτηση από τα κέρδη των ελληνικών ομολόγων που είχαν στην κατοχή τους. Παράλληλα θα γινόταν αναδρομική μείωση των επιτοκίων του πρώτου πακέτου διάσωσης, την οποία θα έπρεπε να δεχτούν τα κράτη μέλη.

β) Όσοι θα συμμετείχαν στο νέο αυτό πρόγραμμα θα λάμβαναν νέα ομόλογα σε ποσοστό 31,5% επί της ονομαστικής αξίας και τίτλους διετούς ωρίμανσης από το EFSF σε ποσοστό 15% επί της ονομαστικής αξίας των ομολόγων που κατείχαν.

ετήσιο επιτόκιο των νέων ομολόγων προβλέπεται ότι θα είναι 2% ως το 2015, 3% ως το 2021 και 4,3% στη συνέχεια. Επιπλέον ανάλογα με την αύξηση του ΑΕΠ, οι κάτοχοι τους θα δικαιούνται 1% αύξηση το χρόνο στο επιτόκιο έως το 2015.

γ) Η Ελλάδα θα νομοθετήσει άμεσα τις ρήτρες συλλογικής δράσης (CACs)

δ) Τα νέα ομόλογα θα διέπονται από το αγγλικό δίκαιο. (Το Βήμα, 2012)

«Στις 9 Μαρτίου 2012 ολοκληρώθηκε με επιτυχία το PSI. Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα έφτασε το 95,7%. Για τα υπόλοιπα ομόλογα ύψους 8,5 δις δόθηκε παράταση μέχρι τις 20 Απριλίου. Η απόφαση της κυβέρνησης να συμπεριληφθούν ρήτρες συλλογικής δράσης (CACs) θεωρήθηκε πιστωτικό γεγονός από την ISDA (International Swaps and Derivatives Association), αρμόδια επιτροπή της Διεθνούς Ένωσης Συμφωνιών Ανταλλαγής και Παραγώγων, και οδήγησε στην ενεργοποίηση των CDS ύψους 3,2 δις.» (Βικιπαίδεια, 2014).

Επιπλέον το Eurogroup αποφάσισε ότι η Ελλάδα θα συστήσει ένα ειδικό λογαριασμό, στον οποίο θα «μπαίνουν» τα δάνεια και εσωτερικοί πόροι της χώρας για την εξυπηρέτηση του χρέους. Ο

λογαριασμός αυτός θα ελέγχεται από την Τρόικα και θα μέσω αυτού να πληρώνεται η δόση κάθε τριμήνου. Επιπλέον, αναφέρεται ότι η Κομισσιόν θα εγκαταστήσει γραφείο της στην Αθήνα.

Τέλος, σε απάντηση στη χρηματοοικονομική κρίση του 2008, λαμβάνονται νέα μέτρα για την αντιμετώπιση των συστημικών κινδύνων που προκύπτουν στην Ελλάδα. Τα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται στη Βασιλεία III, ενώ ο τρόπος μετάβασης από τη Βασιλεία II στη Βασιλεία III συμφωνήθηκε και ανακοινώθηκε το Σεπτέμβριο του 2010. Η Βασιλεία III βασίζεται στο Σύμφωνο της επιτροπής της Βασιλεία II για την Κεφαλαιακή Επάρκεια.

Επιπλέον όμως γίνονται κάποιες συμπληρώσεις και τροποποιήσεις, ώστε να ενισχυθεί το τραπεζικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Οι κύριες μεταβολές περιλαμβάνουν:

- υψηλότερες και καλύτερης ποιότητας κεφαλαιακές απαιτήσεις,
- περιορίζεται ο ορισμός του εποπτικού κεφαλαίου. Τα εποπτικά κεφάλαια, όπως ορίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος διακρίνονται σε βασικά (Tier 1) και συμπληρωματικά κεφάλαια (Tier 2), το κεφάλαιο Tier 3 καταργείται.
- Επαγρύπνηση όσον αφορά στον συστημικό κίνδυνο, τη διασύνδεση των χρηματοοικονομικών φορέων και τη λανθασμένη αντίληψη ότι το μεγάλο μέγεθος αποκλείει την πιθανότητα χρεοκοπίας
- αποτελεσματικότερη απορρόφηση των ζημιών των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, για να μειωθεί ο ηθικός κίνδυνος
- έλεγχο της μόχλευσης, μέσω της κατάρτισης ενός απλού δείκτη
- εισαγωγή ενός νέου παγκόσμιου πλαισίου για τη ρευστότητα. Καθιερώνονται σε διεθνές επίπεδο
- δυνατότητα απορρόφησης ζημιών, πέρα από τα πρότυπα που ανακοινώθηκαν για τράπεζες που έχουν συστημική σημασία.

Σχετικά με το ύψος του εποπτικού κεφαλαίου, όπως αναφέρει ο Γκόρτσος (2011) «σύμφωνα με τη «Βασιλεία III», τα βασικά ίδια κεφάλαια των τραπεζών θα αποτελούνται από δύο κατηγορίες στοιχείων:

❖ **Τα κύρια στοιχεία (“common equity Tier 1 capital”)**

- (α) η αξία του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου ως φαίνεται από τις κοινές μετοχές
- (β) Τα αποτελέσματα εις νέον (“retained earnings”), περιλαμβανομένων και των προσωρινών.
- γ) Τα εμφανή αποθεματικά (“disclosed reserves”).
- (δ) οι κοινές μετοχές οι οποίες έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών που εποπτεύονται από τις ίδιες (“minority interest”).
- (ε) η διαφορά από την έκδοση των ανωτέρω κατηγοριών κοινών μετοχών υπέρ το άρτιο.

❖ **τα πρόσθετα στοιχεία (“additional Tier 1 capital”)**

- α) Προνομιούχες μετοχές και ομολογιακοί τίτλοι που είναι μη καθορισμένης διάρκειας, έχουν εκδοθεί και το ποσό της έκδοσης έχει καταβληθεί πλήρως, είναι μειωμένης εξασφάλισης έναντι των καταθετών και όλων των εν γένει πιστωτών, δεν περιέχουν ρήτρα προσαύξησης της προκαθορισμένης απόδοσής τους σε περίπτωση μη άσκησης του δικαιώματος ανάκλησής τους (“step-up clause”), ή παρεμφερή ρήτρα (“redeem clause”), μπορούν να ανακληθούν από τον εκδότη τους μόνο μετά την παρέλευση πενταετίας, και εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις.
- (β) υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, τίτλοι με τα ως άνω χαρακτηριστικά οι οποίοι έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών που υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία τους, κατέχονται από τρίτους, και δεν περιλαμβάνονται στα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων.
- (γ) η διαφορά από την έκδοση προνομιούχων μετοχών που εντάσσονται στην εν λόγω κατηγορία υπέρ το άρτιο».

Σχετικά με τον έλεγχο της μόχλευσης, όπως αναφέρει ο Γκόρτσος (2011), ο συντελεστής μόχλευσης έχει:

- ✓ ως αριθμητή τα βασικά ίδια κεφάλαια των
- ✓ ως παρονομαστή τα ανοίγματά τους, εντός και εκτός ισολογισμού, βάσει της λογιστικής τους αξίας. Σ’ αυτό το σημείο δε γίνεται στάθμιση κατά τον κίνδυνο και δε συμψηφίζονται υποχρεώσεις και απαιτήσεις.

Επιπλέον προτείνεται από την Επιτροπή Βασιλείας η αύξηση του συντελεστή φερεγγυότητας από 8% σε 10,5%. Η εφαρμογή των νέων μεταρρυθμίσεων προτείνεται από την Επιτροπή να γίνει σταδιακά από το 2013 και σε βάθος εξαετίας. Με αυτό τον τρόπο ο τραπεζικός τομέας θα εξακολουθεί να στηρίζει τη χρηματοδότηση της οικονομίας, ενώ παράλληλα θα μπορεί να συμμορφωθεί με τις νέες αυξημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις, μέσω μιας σταδιακής παρακράτησης κερδών και αυξήσεων κεφαλαίου. (Γκόρτσος Χ., 2011)

Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία ανάλυσης

4.1 Το δείγμα της έρευνας

Σκοπός της έρευνάς μας είναι να δούμε κατά πόσο η οικονομική κρίση επηρέασε τα οικονομικά μεγέθη των μεγάλων Ελληνικών Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Ειδικότερα, θα αξιολογήσουμε την κερδοφορία και την αποτελεσματικότητα των τεσσάρων μεγάλων Συστημικών Τραπεζών. Ως συστημική τράπεζα ορίζεται η τράπεζα που αν περιέλθει σε κρίση, οι συνέπειες της μεταδίδονται και αλλού. Οι συστημικές τράπεζες αποτελούν «γρανάζια» του συστήματος, καθώς ο όρος συστημικός σημαίνει μεταδοτικός, δηλαδή κάτι που συμβαίνει σε κάποιον, μεταδίδεται και αλλού. Παρόμοια αν κάτι συμβεί στις συστημικές τράπεζες, οι συνέπειες θα εμφανιστούν και σε άλλους τομείς της οικονομίας μια χώρας, πέραν του τραπεζικού.

Να σημειωθεί ότι το Μάιο του 2012 ολοκληρώθηκε η έκθεση βιωσιμότητας της Τρόικας για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, κρίνοντας ποιες τράπεζες θα ανακεφαλαιοποιηθούν, σε ποιες θα υιοθετηθούν άλλες λύσεις (όπως να τις συγχωνεύσουν με άλλες τράπεζες) και κάποιες ίσως να υιοθετηθεί η λύση του διαχωρισμού σε good και badbank. Βάση αυτού του διαχωρισμού το ΤΧΣ ενίσχυσε κεφαλαιακά την Εθνική, Alpha, Eurobank και Πειραιώς, διασφαλίζοντάς τες από άποψη κεφαλαιακής επάρκειας και ορίζοντάς τες ως συστημικές.

Υπό αυτήν την οπτική γωνία θα πραγματοποιήσουμε μια διαχρονική χρηματοοικονομική ανάλυση μέσω των αντίστοιχων αριθμοδεικτών για τα έτη 2009-2013, όπου οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα έντονες, καθώς είχαν καθοριστεί από την τρέχουσα κρίση. Τα αποτελέσματα αυτά θα συγκριθούν με την αντίστοιχη περίοδο 2005-2008, κατά την οποία η Ελληνική οικονομία βρισκόταν σε αναπτυξιακή φάση.

Η ανάλυση βασίζεται στις δημοσιευμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των ετών 2005-2013. Οι τράπεζες που αποτελούν το δείγμα είναι οι :

- Εθνική Τράπεζα
- Τράπεζα Πειραιώς
- Alpha Bank
- Eurobank

Η Χρηματοοικονομική ανάλυση θα γίνει με τη βοήθεια των εξής αριθμοδεικτών:

- ✓ αποδοτικότητας,
- ✓ ρευστότητας,
- ✓ κεφαλαιακής επάρκειας,
- ✓ ποιότητας ενεργητικού και χαρτοφυλακίου και
- ✓ αποτελεσματικότητας.

Από τη συγκεκριμένη ανάλυση θα καταβληθεί προσπάθεια να δειχτεί ποιες τράπεζες έχουν πληγεί περισσότερο και ποιες λιγότερο από την κρίση.

4.2 Χρηματοοικονομική ανάλυση και δείκτες

Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεδομένων απαιτεί μια ιδιαίτερη και λεπτομερή εξέταση των ποσοτικών στοιχείων που περιέχονται στις λογιστικές καταστάσεις και στο προσάρτημα. Η ανάλυση αυτή μπορεί να γίνει με τρεις τρόπους δηλ.:

- ✓ με την απόλυτη αξία του μεγέθους που μας ενδιαφέρει (πχ κέρδη),
- ✓ με τη διαφορά δύο μεγεθών πχ κυκλοφορούν ενεργητικό- βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και
- ✓ με τους λόγους δύο μεγεθών πχ ενεργητικό/βραχυχρόνιες υποχρεώσεις.

Η ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών που θα χρησιμοποιήσουμε παρακάτω αφορά στον τρόπο εκείνο που έχει τη μορφή των λόγων (ratios). Μια συστηματική ανάλυση απαιτεί συγκρίσεις διαχρονικές (time-series) και διαστρωματικές (cross-sectional) μεταξύ των τραπεζικών επιχειρήσεων.

Οι αριθμοδείκτες εκφράζουν μια μαθηματική σχέση μεταξύ των ποσών ενός κλάσματος. Ο αριθμοδείκτης είναι σημαντικός, εάν η σχέση μεταξύ αυτών των ποσών γίνεται κατανοητή και μπορεί να ερμηνευτεί. Για παράδειγμα η σχέση ανάμεσα στις πωλήσεις και το κόστος πωληθέντων δείχνει τι ποσοστό των πωλήσεων αντιπροσωπεύει το κόστος τους.

Στις διαχρονικές συγκρίσεις ο αριθμοδείκτης ενός έτους συγκρίνεται με τις μετρήσεις του ίδιου αριθμοδείκτη άλλων ετών και εξετάζεται η τάση και η διακύμανσή του. Στις διαστρωματικές διεπιχειρησιακές συγκρίσεις ο αριθμοδείκτης μια τράπεζας συγκρίνεται με αυτόν μιας άλλης από τον ίδιο κλάδο, η οποία θεωρείται ως αντιπροσωπευτική.

Οι αναλυτές έχουν σχηματίσει αποδεκτά διαστήματα διακύμανσης των διαφόρων αριθμοδεικτών και μέσα σε αυτά πρέπει να βρίσκεται η μέτρηση του αριθμοδείκτη. Δεδομένου όμως ότι δεν υπάρχουν θεωρητικά αποδεκτές μετρήσεις, αλλά μόνο βάσει εμπειρίας, η ανάλυση γίνεται συγκριτικά.

Το σπουδαιότερο ζήτημα στην ανάλυση με αριθμοδείκτες είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων και η ερμηνεία των δεικτών. Με βάση τα συμπεράσματα αυτά οι τράπεζες μπορεί να αναλάβουν κάποιες ενέργειες που μπορεί να επηρεάσουν αδυναμίες και προβλήματά τους.

Τις διαχρονικές συγκρίσεις κάποιες φορές δυσκολεύουν οι αλλαγές στις λογιστικές μεθόδους, στις λογιστικές πληροφορίες που παρουσιάζονται, στη δομή της χρονολογικής σειράς και από την παρουσία ακραίων παρατηρήσεων στο δείγμα. (Δ. Γκίκα, 2002)

Όπως αναφέρουν οι Βασιλείου & Ηρειώτης (2008) «Η ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών είναι η εξέταση των σχέσεων μεταξύ των διαφόρων μεγεθών, λογιστικής κυρίως προέλευσης, με σκοπό τον υπολογισμό της προηγούμενης, τωρινής και προβλεπόμενης χρηματοοικονομικής κατάστασης και απόδοσης μιας επιχείρησης.»

4.3 Αριθμοδείκτες

Στην ενότητα αυτή θα γίνει ανάλυση των αριθμοδεικτών που χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να γίνει η παρακάτω ανάλυση.

4.3.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Η απόδοση μιας τράπεζας εξαρτάται από τους χειρισμούς που ακολουθεί η διοίκησή της. Οι δείκτες παρουσιάζουν την αποτελεσματικότητα με την οποία αυτή διοικείται.

- **Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA-Return on Assets)**

Ο συγκεκριμένος δείκτης δείχνει πως συνδέονται τα κέρδη με το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων. Ο ROA δίνει πληροφορίες σχετικά με τη διοίκηση των τραπεζικών ιδρυμάτων και τη διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού, ώστε να δημιουργεί καθαρά κέρδη. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης (πχ >2,5%) τόσο πιο αποτελεσματική είναι η διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων.

Εδώ θα χρησιμοποιήσουμε το δείκτη $ROA = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}}$ ώστε να μην υπάρξει επηρεασμός από τους φόρους.

- **Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (ROE-Return on Equity)**

Με τον ROE παρουσιάζεται το μέγεθος των κερδών που δημιουργήθηκε από τα κεφάλαια, που έχουν επενδύσει οι μέτοχοι. Η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων εξαρτάται από τον πολλαπλασιαστή μόχλευσης και τον πολλαπλασιαστή ιδίων κεφαλαίων.

$$ROE = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

4.3.2 Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Σύμφωνα με τους Βασιλείου & Ηρειώτη (2008) «το πόσο ρευστό είναι ένα περιουσιακό στοιχείο εξαρτάται από την ταχύτητα με την οποία μπορεί να μετατραπεί σε χρήμα ή σε ισοδύναμο χρήματος χωρίς να μειωθεί η αξία του». Η ύπαρξη ρευστότητας σ' έναν τραπεζικό οργανισμό

είναι πολύ σημαντική, αφού επηρεάζει όλους τους τομείς σχετικά με τη λειτουργία του, τις επενδύσεις και τις χρηματοδοτήσεις. Οι τράπεζες αντλούν ρευστότητα από τις καταθέσεις των πελατών τους, αλλά και μέσα από το διατραπεζικό δανεισμό, ενώ δανείζουν ένα μέρος των καταθέσεων ώστε να διαθέτουν ρευστά διαθέσιμα.

Είναι γεγονός ότι μια κρίση ρευστότητας σ' έναν τραπεζικό οργανισμό μπορεί να τον οδηγήσει ακόμα και σε πτώχευση.

- **Net loans to Customer deposit** = $\frac{\text{Χορηγήσεις}}{\text{καταθέσεις}}$

Ο συγκεκριμένος δείκτης εκφράζει το ποσοστό των καταθέσεων που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή κεφαλαίου για την παροχή χορηγήσεων. Αν ο δείκτης είναι χαμηλός και κοντά στο ένα, σημαίνει ότι η τράπεζα έχει ικανοποιητική ρευστότητα και μπορεί να ανταποκριθεί στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της. Αν ο δείκτης είναι μεγαλύτερος του ένα σημαίνει ότι η τράπεζα στρέφεται προς ομόλογα και εξωτερικό δανεισμό για χρηματοδότηση των χορηγήσεων. Ο Αριθμοδείκτης χορηγήσεις/καταθέσεις δείχνει την ανάγκη των Τραπεζών σε σχέση με τα Δάνεια και τις Καταθέσεις. Δίχως την απαιτούμενη Ρευστότητα να ανταποκριθεί στις Υποχρεώσεις της, μια Τράπεζα μπορεί να αποτύχει.

- **Assets to loans** = $\frac{\text{Ενεργητικό}}{\text{χορηγήσεις}}$

Από εδώ μπορούμε να διακρίνουμε την ποιότητα του ενεργητικού. Δείχνει την αναλογία των Δανείων που κατακρατεί η Τράπεζα (Υψηλή Τιμή σημαίνει Χαμηλή Αποδοτικότητα και Χαμηλό Κίνδυνο). Ένας χαμηλός δείκτης μας δείχνει μεν αυξημένη ρευστότητα, απ' την άλλη όμως φαίνεται ότι δεν έχει γίνει σωστή διαχείριση του ενεργητικού, ώστε να έχουμε τη μέγιστη απόδοση.

4.3.3 Αριθμοδείκτες κεφαλαιακής επάρκειας

Καταλυτικής σημασίας είναι η ύπαρξη επαρκών ιδίων κεφαλαίων σε μια Τράπεζα, δηλαδή ισχυρού μετοχικού κεφαλαίου, αδιανέμητων μετοχικών κερδών και αποθεματικών του οργανισμού. Σε περιόδους κρίσης τα κεφάλαια αυτά αποτελούν «ασπίδα προστασίας», αλλά και

σε περίπτωση πτώχευσης μέσω της ρευστοποίησης ικανοποιούν τις υποχρεώσεις της τράπεζας προς τρίτους.

- **Equity to Assets** = $\frac{\text{Ίδια κεφάλαια}}{\text{ενεργητικό}}$

Ο παραπάνω είναι ο σημαντικότερος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας και μετράει την ικανότητα που έχει μια τράπεζα να ικανοποιήσει πιθανές ζημιές από τα ίδια κεφάλαια που έχει στην κατοχή της. Η τράπεζα δεν έχει ανάγκη από εξωτερική χρηματοδότηση και άρα έχει υψηλή αποδοτικότητα εάν ο συγκεκριμένος δείκτης είναι υψηλός. Στόχος είναι ο δείκτης να είναι πάνω από 8%.

- **Equity to Total loans** = $\frac{\text{Ίδια κεφάλαια}}{\text{Χορηγήσεις}}$

Ο δείκτης μετρά την ικανότητα της Τράπεζας να ανταπεξέλθει στις ζημιές των χορηγήσεων της με τα δικά της μόνο κεφάλαια. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερη ασφάλεια νιώθουν οι επενδυτές και οι καταθέτες, αφού έχουν μεγαλύτερη κεφαλαιακή επάρκεια. Είναι γεγονός ότι ο κεφαλαιακός κίνδυνος αυξάνεται, όσο αυξάνεται η χορήγηση δανείων σε βάρος φυσικά του ενεργητικού της Τράπεζας

4.3.4 Αριθμοδείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου

Τα μεγέθη μιας Τράπεζας επηρεάζονται και από την ποιότητα του χαρτοφυλακίου. Ένα κακής ποιότητας χαρτοφυλάκιο οδηγεί σε μείωση των κερδών, καθώς όταν υπάρχουν υψηλές επισφάλειες θα είναι υψηλές και οι προβλέψεις των απαιτήσεων.

Επιπλέον ένα κακής ποιότητας ενεργητικό σημαίνει ότι τα δάνεια που έχουν χορηγηθεί δεν αποπληρώνονται, με αποτέλεσμα να απαιτείται το ίδρυμα να διακρατά περισσότερα χρηματικά διαθέσιμα, προκειμένου να μπορεί να ανταπεξέλθει στις βραχυχρόνιες ανάγκες, οδηγώντας το όμως σε μείωση της αποδοτικότητάς του.

Η ποσοτική και ποιοτική εκτίμηση του ενεργητικού γίνεται με τους παρακάτω δείκτες:

- **Provisioning to total loans** = $\frac{\text{προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο}}{\text{χορηγήσεις}}$

Υψηλός δείκτης σημαίνει ότι η τράπεζα έχει λάβει τα μέτρα της για πιθανούς κινδύνους από επισφαλή δάνεια. Αυτό σημαίνει όμως ότι γνωρίζει το κακής ποιότητας χαρτοφυλάκιο δανείων που έχει στην κατοχή της, το οποίο μπορεί να επιφέρει σημαντική μείωση κερδών.

- **Provisioning to total income** = $\frac{\text{προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο}}{\text{λειτουργικά έσοδα}}$

Υψηλές τιμές του δείκτη δείχνουν ότι το Ενεργητικό δεν είναι καλής ποιότητας, με αποτέλεσμα να μειώνεται η κερδοφορία της τράπεζας, να μειώνονται τα λειτουργικά της έσοδα και κατά συνέπεια να είναι λιγότερο αποδοτική.

4.3.5 Αριθμοδείκτης αποτελεσματικότητας

Οι Τραπεζικοί οργανισμοί θα πρέπει να διαχειρίζονται σωστά και τις λειτουργικές τους δαπάνες.

- **Αριθμοδείκτης κόστους – εσόδων** = $\frac{\text{λειτουργικά έξοδα}}{\text{λειτουργικά έσοδα}}$

Μέσω αυτού του δείκτη εκφράζεται το μέρος των εσόδων που χρησιμοποιείται για να καλυφθούν τα λειτουργικά έξοδα. Αν ο δείκτης αυτός είναι υψηλός, τότε η κερδοφορία της Τράπεζας είναι μειωμένη και λειτουργεί αναποτελεσματικά. Αυτό σημαίνει ότι τα έσοδα-κέρδη που έχει η τράπεζα δεν επαρκούν για να καλύψει τα έξοδά της.

Κεφάλαιο 5. Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων – Ανάλυση δεδομένων και ερμηνεία αποτελεσμάτων

5.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Η εξέταση των αποτελεσμάτων ως προς την αποδοτικότητα του Τραπεζικού Συστήματος κατά τη Χρηματοοικονομική κρίση γίνεται με τους δείκτες Απόδοσης Ενεργητικού (ROA) και Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) προ φόρων.

5.1.1 Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού ROA (Return On Assets)

Παρατηρώντας το διάγραμμα 5.1 διακρίνουμε ότι ενώ μέχρι το 2007 υπήρχε μια αυξητική τάση στην κερδοφορία των τραπεζών, από το 2008 έως το 2011 παρατηρείται μια επιδείνωση στους δείκτες αποδοτικότητας, εμφανίζοντας ακόμα και ζημιές. Το πρώτο διάστημα της εξεταζόμενης περιόδου, δηλαδή από το 2005-2008 ο Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού ακολουθεί μία σχετικά ανοδική πορεία, καθώς η Ελληνική Οικονομία βρίσκεται σε αναπτυξιακή φάση.

Κανένας δείκτης δεν εμφανίζει αρνητική τιμή, αντιθέτως γενικά η απόδοση των Τραπεζών αυξάνεται. Από το 2008 και μετά όμως παρατηρείται μια απότομη πτώση στην αποδοτικότητα των Τραπεζών μέχρι το έτος 2011. Σημαντική αύξηση της αποδοτικότητας παρατηρείται πάλι το 2012 και 2013.

Διάγραμμα 5.1 Μ.Ο. ROA

Μετά τον υπολογισμό του δείκτη ROA (προ φόρων) προκύπτουν τα παρακάτω αποτελέσματα που αφορούν στην περίοδο 2005-2013 για κάθε μία από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες και παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Η Εθνική Τράπεζα από το 2005 έως το 2008 έχει δείκτη θετικό και αυξανόμενο γύρω πάντα από την μονάδα. Ακόμα και το 2008 που παρατηρείται μία πτώση βρίσκεται ακόμα σε ικανοποιητικά

επίπεδα (0,75%). Από το 2009 έως το 2013 ο ROA της Εθνικής Τράπεζας μειώνεται σημαντικά. Το 2009 μειώνεται στο 0,44%, τιμή που πια δε θεωρείται ικανοποιητική, και στη συνέχεια λαμβάνει αρνητικές τιμές που φτάνουν έως και το -15,07% το 2011. Το 2011 είναι η χειρότερη χρονιά από άποψη αποδοτικότητας για την Εθνική Τράπεζα. Η αποδοτικότητα της Τράπεζας βελτιώνεται τα επόμενα έτη, χωρίς όμως να καταφέρει να λάβει έστω θετικές τιμές.

Η Eurobank παρουσιάζει θετικό δείκτη από το 2005 έως το 2008, ο οποίος όμως, παρά το ότι βρίσκεται γύρω στη μονάδα (τιμή που θεωρείται ικανοποιητική) βαίνει πάντα μειούμενος. Το 2005 ο δείκτης είναι 1,34%, καταλήγοντας στο 0,28% το 2008. Είναι εμφανές ότι από το 2008 ο δείκτης απομακρύνεται της μονάδας και πλέον δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητικός. Το 2009 η αποδοτικότητα μηδενίζεται, λαμβάνοντας στη συνέχεια έως και το 2013 αρνητικές τιμές. Το 2011 ο ROA φτάνει μέχρι και το -8,76% . Στη συνέχεια η Eurobank κάνει προσπάθειες να αυξήσει την αποδοτικότητά της, η οποία όμως δεν λαμβάνει θετικές τιμές.

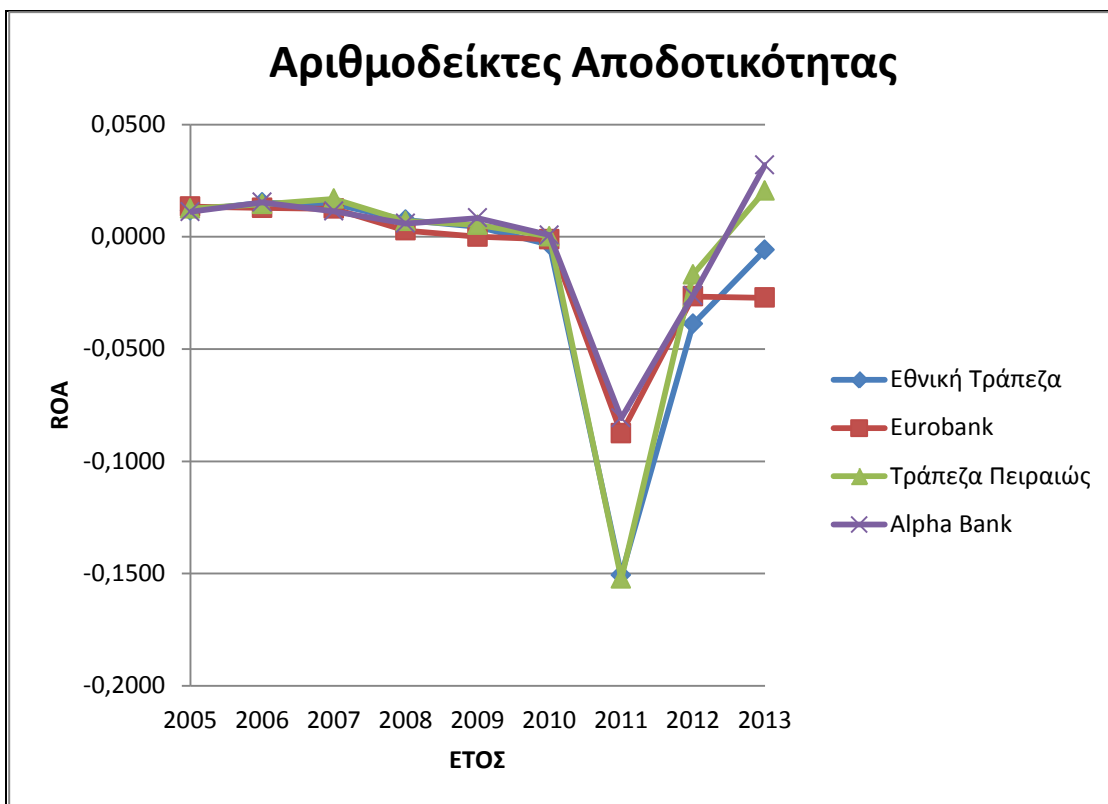
Η Τράπεζα Πειραιώς από το 2005 έως το 2008, ως προς το ROA, παρουσιάζει θετικές και αυξανόμενες τιμές. Συγκεκριμένα το 2007 εμφανίζει τιμή 1,69%. Από το 2009 όμως παρατηρείται απότομη πτώση του δείκτη, παραπάνω από 50%, η οποία συνεχίζεται το επόμενο διάστημα. Ειδικότερα, αρνητικές τιμές λαμβάνει από το 2011 (-15,13%). Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί η πολύ σημαντική θετική αύξηση του δείκτη ROA στο 2,06% το 2013.

Η AlphaBank από το 2005 έως το 2008, ως προς το ROA, παρουσιάζει θετικές τιμές. Συγκεκριμένα το 2006 εμφανίζει τιμή 1,53%. Από το 2007 όμως παρατηρείται πτώση του δείκτη, λαμβάνοντας τιμές κάτω από τη μονάδα. Η πτώση αυτή συνεχίζεται έως το 2012. Ο δείκτης λαμβάνει αρνητικές τιμές το 2011 και το 2012 (-8,08% και -2,62% αντίστοιχα). Βέβαια, η κατάσταση αναστρέφεται το 2013, με μια πολύ σημαντική αύξηση του δείκτη ROA στο 3,19%.

	ROA								
Τράπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική	0,0117	0,0152	0,0145	0,0075	0,0044	-0,0035	-0,1507	-0,0388	-0,0059
Eurobank	0,0134	0,0129	0,0125	0,0028	0,0000	-0,0012	-0,0876	-0,0266	-0,0271
Πειραιώς	0,0126	0,0145	0,0169	0,0070	0,0053	0,0002	-0,1523	-0,0168	0,0206
Alpha	0,0112	0,0153	0,0114	0,0059	0,0084	0,0007	-0,0808	-0,0262	0,0319
	M.O. ROA								

0,0122	0,0145	0,0138	0,0058	0,0045	-0,0009	-0,1178	-0,0271	0,0049
--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	--------

Πίνακας 5.1 ROA

Διάγραμμα 5.2 ROA

Άρα, παρότι αρχικά οι Ελληνικές Τράπεζες δεν είχαν πληγεί πλήρως από την κρίση, στη συνέχεια η κρίση επηρέασε σημαντικά τη λειτουργία και την κερδοφορία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το 2010 η κατάσταση των Τραπεζών επιδεινώνεται με την Εθνική Τράπεζα και την Eurobank να έχουν ζημιές και οριακά κέρδη η Τράπεζα Πειραιώς και η Alpha Bank. Το 2011 ήταν η χειρότερη χρονιά και για τις τέσσερις Τράπεζες με τον ROA να φτάνει και σε επίπεδα λίγο πάνω από το -15% (Εθνική Τράπεζα -15,07% και Τράπεζα Πειραιώς -15,23%). Το 2012 ο ROA αρχίζει σταδιακά να ανεβαίνει και το 2013 η Τράπεζα Πειραιώς και η Eurobank αρχίζουν να λαμβάνουν χαμηλές μεν, αλλά θετικές τιμές.

Το παραπάνω στοιχείο είναι ένα από τα πλέον θετικά και μας ωθεί στο συμπέρασμα, ότι ο τραπεζικός τομέας σταδιακά μάλλον βγαίνει από την δύσκολη περίοδο, στην οποία ήταν τα προηγούμενα χρόνια, καθώς δύο από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες έχουν κέρδη.

5.1.2 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (ROE-Return on Equity)

Όπως διακρίνεται στον πίνακα 5.2 και στο διάγραμμα 5.3 η αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων ακολουθεί το Δείκτη Απόδοσης Ενεργητικού. Τόσο ο δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού, όσο και η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων, παρουσιάζουν μια σημαντική επιδείνωση μέχρι το 2011, ως απόρροια της κρίσης. Από το 2012, ωστόσο, φαίνονται οι πρώτες αχτίδες ανάκαμψης τους, οι οποίοι ενισχύονται ακόμα περισσότερο το 2012, όπως θα δούμε και παρακάτω. Η Απόδοση Ιδίων κεφαλαίων ακολουθεί ανοδική πορεία έως το 2007, με μικρές εξαιρέσεις. Παρά τη μείωση του δείκτη αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων έως και το 2009, ο δείκτης παραμένει ικανοποιητικός. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2009 οι Τράπεζες πραγματοποίησαν αύξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου, όπως όριζε ο νόμος 3323/2008 με αγορά προνομιούχων μετοχών από το κράτος. Όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα, αυτό είχε μεν θετική επίδραση στις εξεταζόμενες τράπεζες, παρόλα αυτά όμως η αποδοτικότητα όλων των ιδρυμάτων το 2009 μειώθηκε.

Διάγραμμα 5.3 Μ.Ο. ROE

Η Εθνική Τράπεζα από το 2005 έως το 2008 έχει δείκτη ROE θετικό και μειούμενο ξεκινώντας από το 20,95% το 2005 και καταλήγοντας στο 9,84% το 2008. Από το 2009 έως το 2013 ο ROE της Εθνικής Τράπεζας μειώνεται σημαντικά. Έως το 2009 λαμβάνει θετικές τιμές και στη συνέχεια λαμβάνει το 2011 αρνητικές τιμές που φτάνουν έως και το -1232,79% με υψηλές ζημιές και ελάχιστα ίδια κεφάλαια. Το έτος αυτό παρουσιάζεται ως η χειρότερη χρονιά από άποψη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων για την Εθνική Τράπεζα. Η αποδοτικότητα της Τράπεζας βελτιώνεται τα επόμενα έτη, διατηρώντας όμως χαμηλές και αρνητικές τιμές.

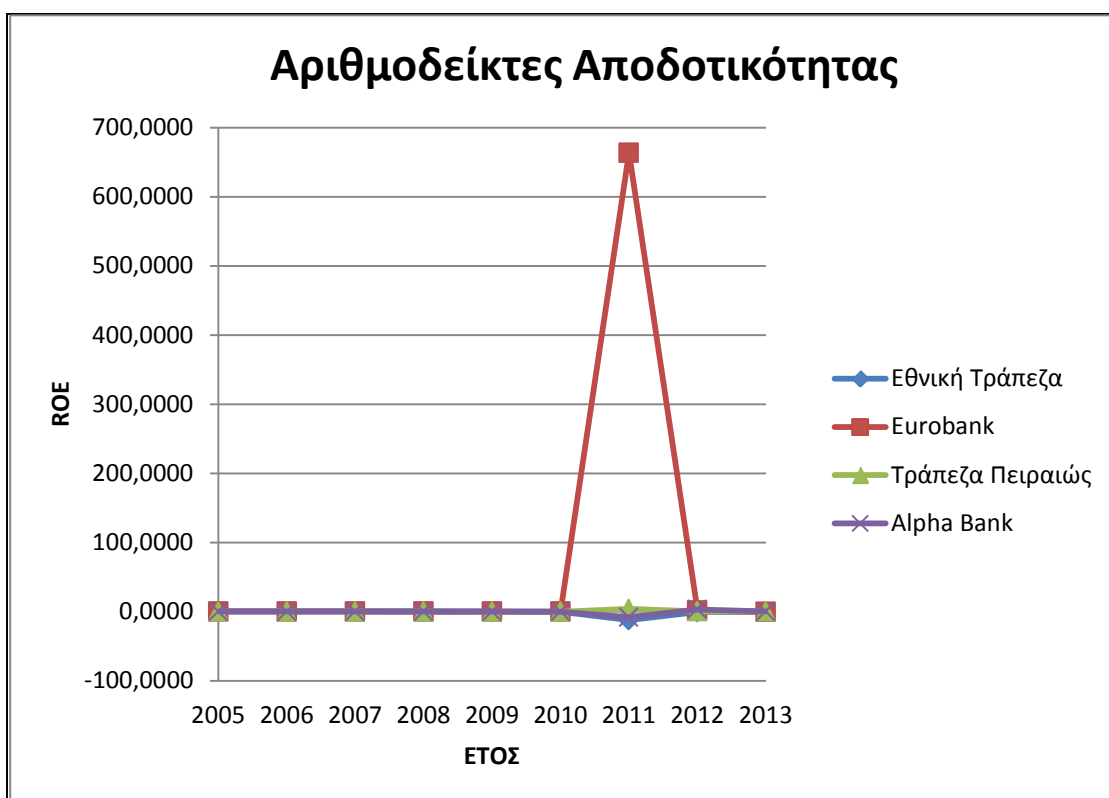
Η Eurobank παρουσιάζει θετικό δείκτη από το 2005 έως το 2008, ο οποίος όμως βαίνει αρχικά αυξανόμενος και στη συνέχεια μειούμενος. Το 2005 ο δείκτης είναι 13,93% καταλήγοντας στο 6,75% το 2008. Το 2009 η αποδοτικότητα μηδενίζεται, λαμβάνοντας το 2010 αρνητική τιμή. Το 2011 ο ROE φτάνει μέχρι και το 66360,00%. Σημαντική αύξηση αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων πραγματοποίησε το 2011. Η Eurobank υλοποίησε ένα Πρόγραμμα Οργανικής Ενίσχυσης των Κεφαλαίων της, βελτιώνοντας το δείκτη των Βασικών Κυρίων Κεφαλαίων (EBA Core Tier I) μέσω οργανικών ενεργειών, με σημαντικότερη την πώληση της Polbank EFG. Επιπλέον κλείνεται η συμφωνία πώλησης της Eurobank Tekfen στην Τουρκία. Στη συνέχεια η Eurobank κάνει προσπάθειες να διατηρήσει την αύξηση της αποδοτικότητά της, μη μπορώντας όμως το 2013 να λάβει έστω θετικές τιμές.

Η Τράπεζα Πειραιώς από το 2005 έως το 2008, ως προς το ROE, παρουσιάζει θετικές και αυξανόμενες τιμές αρχικά, στην πορεία όμως ακολουθούν μία μείωση. Συγκεκριμένα το 2009 εμφανίζει τιμή 7,93%, το 2010 λαμβάνει τιμή 0,33%. Στη συνέχεια όμως παρατηρείται αύξηση του δείκτη και το 2013 αγγίζει το 21,32%. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Τράπεζα Πειραιώς δεν έλαβε ποτέ αρνητικές τιμές ως προς την αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων.

Η Alpha Bank από το 2005 έως το 2008 ως προς το ROE παρουσιάζει θετικές τιμές. Το 2006 ο δείκτης ανεβαίνει στο 29,40% και στη συνέχεια αρχίζει να μειώνεται διατηρώντας πάντα υψηλές τιμές. Το 2011 ο δείκτης εμφανίζει τιμή -806,73%. Το 2012 ανεβαίνει στο 327,86% και μειώνεται ξανά στο 30,44% το 2013, διατηρώντας θετικές πλέον όμως τιμές.

	ROE								
Τράπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική	0,2095	0,1373	0,1579	0,0984	0,0491	-0,0380	-12,3279	-0,7971	-0,0785
Eurobank	0,1393	0,2037	0,1822	0,0675	0,0000	-0,0203	663,6000	1,2452	-0,4788
Πειραιώς	0,1823	0,2484	0,2373	0,1275	0,0793	0,0033	3,8746	0,5119	0,2132
Alpha	0,2395	0,2940	0,2239	0,1669	0,1189	0,0103	-8,0673	3,2786	0,3044
	M.O. ROE								
	0,1927	0,2208	0,2003	0,1151	0,0618	-0,0112	161,7699	1,0597	-0,0099

Πίνακας 5.2 ROE

Διάγραμμα 5.4 ROE

Το συμπέρασμα του Δείκτη Απόδοσης ενεργητικού επαληθεύεται, αφού ο Δείκτης απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων επιδεινώνεται από την κρίση του Ελληνικού δημόσιου χρέους.

5.2 Αριθμοδείκτες ρευστότητας

5.2.1 Χορηγήσεις/καταθέσεις

Παρατηρώντας τον πίνακα 5.3 και το διάγραμμα 5.5 φαίνεται ότι ο μέσος όρος του λόγου χορηγήσεις προς καταθέσεις το διάστημα 2005 έως το 2012 ακολουθεί ανοδική πορεία, σε αντίθεση με τα όσα ισχύουν το 2013, όπου ο δείκτης αυτός εμφανίζει σημαντική μείωση.

Πιο συγκεκριμένα, από το 2005 έως το 2008 παρατηρείται αύξηση των χορηγήσεων και των καταθέσεων και αντίστοιχα άνοδος στο λόγο χορηγήσεις προς καταθέσεις. Παρά τη διαρκή μείωση των καταθέσεων που ακολούθησε στη συνέχεια, οι ελληνικές τράπεζες άντεξαν όπως φαίνεται στο διάγραμμα 5.5.

Οι τράπεζες ακολουθούσαν μέχρι το 2009 μια χαλαρή πιστωτική πολιτική, ακολουθώντας επεκτατική πολιτική στη χορήγηση δανείων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο ρυθμός αύξησης των χορηγήσεων να υπερτερεί του ρυθμού αύξησης των καταθέσεων. Το 2009 οι χορηγήσεις αρχίζουν να μειώνονται σε σχέση με τις καταθέσεις. Ήταν η περίοδος που άρχισαν να εμφανίζονται τα πρώτα σημάδια της κρίσης, ένα στοιχείο το οποίο γίνεται εμφανές αν μελετήσουμε την πορεία του λόγου αυτού για το σύνολο των τραπεζών. Με μόνη εξαίρεση την Εθνική τράπεζα, η οποία το 2009 παρουσίασε μια ελαφριά αύξηση του συγκεκριμένου λόγου. .

Πιο συγκεκριμένα, το 2009 ο λόγος χορηγήσεις προς καταθέσεις εμφανίζει πτώση, κλείνοντας στο 1,0894. Στην πορεία όμως, από το 2010 και μετά παρατηρείται και πάλι άνοδος του λόγου.. Ο σχετικά μικρός λόγος δανείων προς καταθέσεις δημιούργησε μικρό σχετικά άνοιγμα, παρέχοντας έτσι μεγαλύτερη ασφάλεια.

Αναγνωρίζοντας οι τράπεζες τη δύσκολη κατάσταση που θα ακολουθήσει, άρχισαν να περιορίζουν την πιστωτική τους επέκταση και να χορηγούν δάνεια, αλλά με πιο αυστηρούς όρους. Από το 2010 έως το 2013 ο λόγος των χορηγήσεων προς τις καταθέσεις αυξήθηκε ξανά, αυτή τη φορά όμως οφείλεται στις απώλειες καταθέσεων που είχαν οι Τράπεζες. Αρχικά τα μικρά καθημερινά προβλήματα ρευστότητας που αντιμετώπιζαν οι καταθέτες τους, οδήγησαν στην ανάληψη περιορισμένων καταθέσεων προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Στην πορεία όμως, όταν η ελληνική οικονομία αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα λόγω της χρηματοοικονομικής κρίσης και της κρίσης δημόσιου χρέους, η εμπιστοσύνη του κόσμου προς το ελληνικό τραπεζικό σύστημα κλονίστηκε και πολλοί καταθέτες απέσυραν τα χρήματά τους από τις ελληνικές τράπεζες, μεταφέροντάς τα σε τράπεζες του εξωτερικού.

Διάγραμμα 5.5 Μ.Ο. χορηγήσεις / καταθέσεις

Όσον αφορά στις επιμέρους τράπεζες, η Εθνική Τράπεζα από το 2005 έως το 2008 έχει δείκτη θετικό και αυξανόμενο. Ο δείκτης ξεκινά από 66,19% το 2005 φτάνοντας σχεδόν το 99% το 2008. Από το 2009 έως το 2013 ο δείκτης της Εθνικής Τράπεζας συνεχίζει να αυξάνεται (2009 -- > 100,08%). Η Εθνική Τράπεζα έως και το 2010 διατηρεί στο ενεργητικό της στοιχεία τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ενέχυρο¹, όπως και δάνεια που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για μελλοντικές εκδόσεις καλυμμένων ομολόγων¹. Στην πορεία ο δείκτης συνεχίζει να αυξάνεται με μια μικρή πτώση το 2013.

Η Eurobank παρουσιάζει υψηλό δείκτη από το 2005 έως το 2008, ο οποίος όμως κινείται ανάμεσα στο 98% έως 100%. Το 2007 η Eurobank σημείωσε αύξηση των χορηγήσεων και των

¹ Οικονομικές καταστάσεις, Εθνική Τράπεζα (2010)

καταθέσεων.² Το 2009 ο δείκτης παρουσίασε μια σημαντική πτώση, αλλά στην πορεία αυξάνεται και πάλι φτάνοντας στο 143,09% το 2012. Προσπαθώντας στη συνέχεια να αυξήσει τις καταθέσεις της η Eurobank, αυξάνει τα επιτόκια, προσπαθώντας να κρατήσει σε χαμηλά επίπεδα την πιστωτική της επέκταση.

Από την άλλη πλευρά, η Alpha Bank παρουσιάζει μια αύξηση του δείκτη χορηγήσεων προς καταθέσεις, και ειδικότερα από το 125% που ήταν το 2005, στο 151% το 2007. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι οι χορηγήσεις της ξεπερνούσαν τις καταθέσεις της κατά μιάμιση περίπου φορά. Στη συνέχεια, ο δείκτης εμφανίζει μια μικρή μείωση τα έτη 2008 και 2009, ενώ το 2010 και το 2011 παρουσιάζει εκ νέου μια αύξηση, φτάνοντας στα επίπεδα του 2007 (2011: περίπου 152%), για να υπάρξει μια σημαντική διόρθωση τα επόμενα δύο χρόνια, κλείνοντας για το 2013 στο 1,1795.

Τέλος, η Τράπεζα Πειραιώς από το 2005 έως το 2008 παρουσιάζει θετικές και αυξανόμενες τιμές του δείκτη. Στην πορεία όμως ο δείκτης υπέστη μείωση το 2009, θα αυξηθεί όμως και πάλι από το 2010 για να παρουσιάσει μια μικρή πτώση τα έτη 2012 και 2013.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί, ότι σοβαρότερο πρόβλημα ρευστότητας αντιμετώπισαν οι τράπεζες τα έτη 2011-2012, καθώς ο δείκτης ξεπερνά αρκετά τη μονάδα. Το 2012 η Τράπεζα Πειραιώς απορροφά το υγιές τμήμα της Αγροτικής Τράπεζας. Η Εθνική Τράπεζα, με τη σειρά της, γίνεται ανάδοχος των καταθέσεων των υπό εκκαθάριση συνεταιριστικών τραπεζών Αχαϊκή Συν.Π.Ε., Λαμίας Συν.Π.Ε., Λέσβου-Λήμνου Συν.Π.Ε, σε μια προσπάθεια να βελτιώσει το συνολικό της χαρτοφυλάκιο, αντλώντας με αυτόν τον τρόπο επιπλέον ρευστότητα.

Παρόμοια, το 2013 η Τράπεζα Πειραιώς ορίζεται ως ανάδοχος των τραπεζών Laiki bank, Ελληνική Τράπεζα, Τράπεζα Κύπρου. Επιπλέον μεταβιβάζονται τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού της Τράπεζας Probank και της First Business Bank.³ Το συγκεκριμένο γεγονός μπορεί να ερμηνευτεί ως μια περαιτέρω προσπάθεια της τράπεζας να αντλήσει κεφάλαια, τα οποία την περίοδο αυτή, λόγω και του κουρέματος των ομολόγων της, ήταν αναγκαία.

Παρόμοια κατάσταση με αυτή της τράπεζας Πειραιώς είχαμε και με την Alpha Bank, στην οποία μεταφέρθηκαν οι καταθέσεις των Συνεταιριστικών Τραπεζών Δυτικής Μακεδονίας, Δωδεκανήσου και Ευβοίας⁴, έτσι ώστε να αντλήσει επιπλέον ρευστότητα.

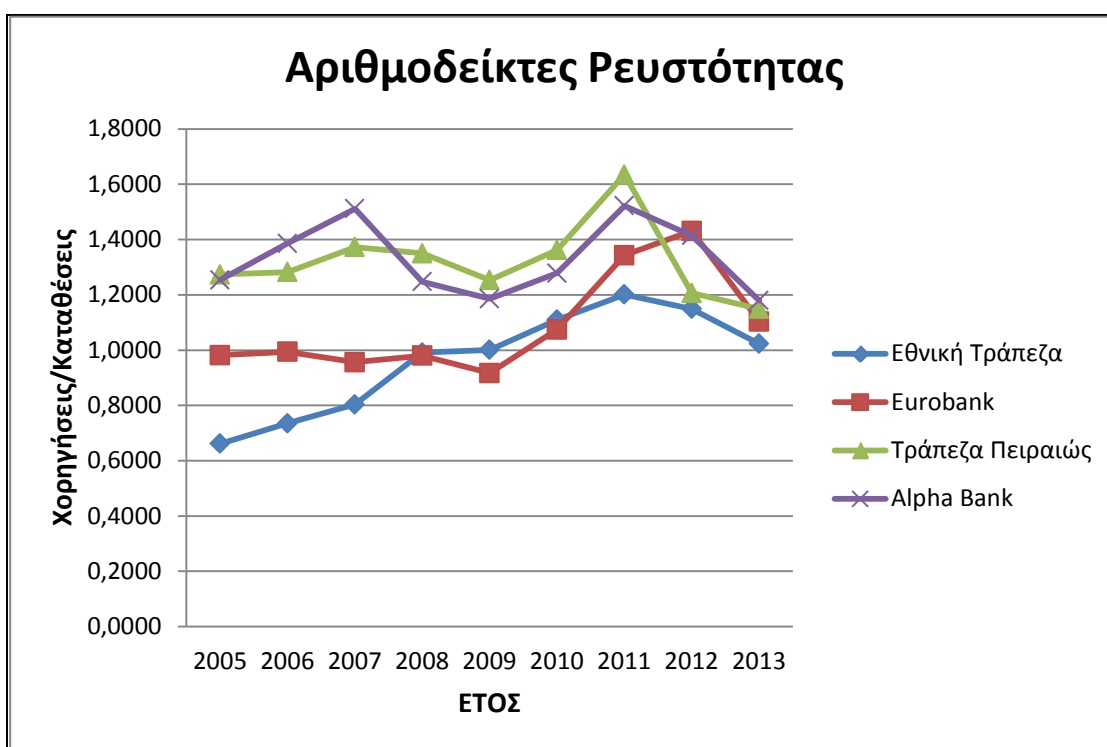
² Οικονομικές καταστάσεις, Eurobank (2007)

³ Οικονομικές καταστάσεις, Τράπεζα Πειραιώς (2013)

⁴ Οικονομικές καταστάσεις, AlphaBank (2013)

Χορηγήσεις/Καταθέσεις									
Τράπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική Τράπεζα	0,6619	0,7350	0,8033	0,9912	1,0008	1,1100	1,2014	1,1489	1,0229
Eurobank	0,9819	0,9941	0,9562	0,9798	0,9172	1,0745	1,3433	1,4309	1,1036
Τράπεζα Πειραιώς	1,2738	1,2823	1,3726	1,3499	1,2536	1,3622	1,6349	1,2067	1,1490
Alpha Bank	1,2538	1,3861	1,5114	1,2476	1,1858	1,2781	1,5222	1,4142	1,1795
Μ.Ο. Χορηγήσεις/Καταθέσεις									
	1,0429	1,0994	1,1609	1,1422	1,0894	1,2062	1,4255	1,3002	1,1137

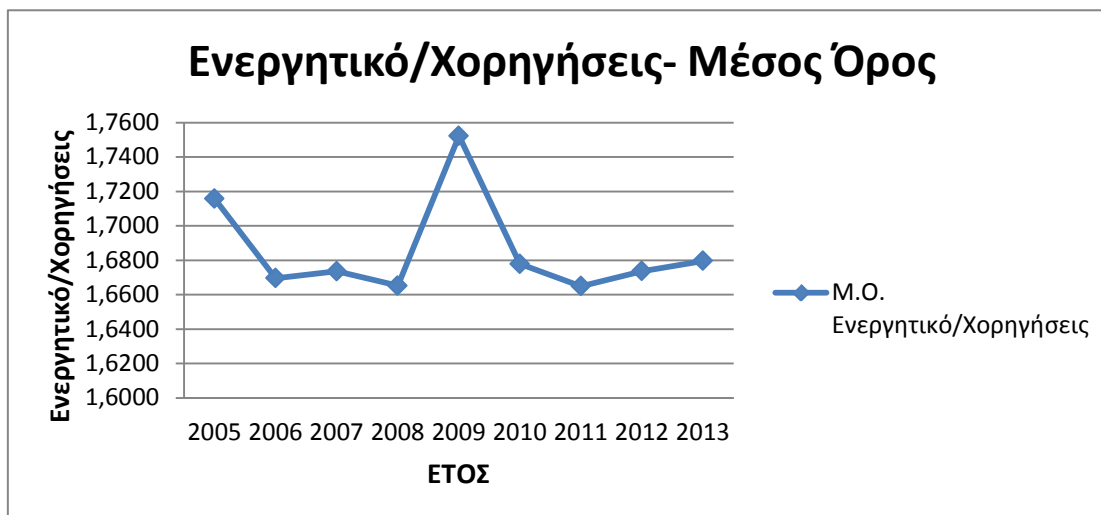
Πίνακας 5.3 Χορηγήσεις / καταθέσεις

Διάγραμμα 5.6 Χορηγήσεις / καταθέσεις

5.2.2 Ενεργητικό / χορηγήσεις

Σχετικά με το δείκτη ρευστότητας Ενεργητικό / χορηγήσεις τα αποτελέσματα διακρίνονται στον πίνακα 5.4. Αναφορικά με το μέσο όρο του δείκτη αυτού αξίζει να σημειωθεί, ότι παρουσιάζει μικρές αυξομειώσεις κατά την περίοδο 2005 – 2013, έχοντας για το 2013 ένα μέσο όρο της τάξεως του 1,6796.

Διάγραμμα 5.7 Μ.Ο. Ενεργητικό / χορηγήσεις

Στην πράξη, ένας υψηλός δείκτης σημαίνει ότι ο κίνδυνος ρευστότητας είναι μειωμένος, καθώς οι απαιτήσεις δεν αποτελούν μεγάλο μέρος του ενεργητικού, έτσι και ο κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων από τη μεριά των πιστωτών είναι εξίσου μικρός.

Όσον αφορά στην Εθνική τράπεζα, ο δείκτης ενεργητικό / χορηγήσεις παρουσιάζει μια σημαντική μείωση από το 2005 μέχρι το 2007, ενώ από το 2008 και μετά ο δείκτης αυτός παρουσιάζει σημαντική αύξηση φτάνοντας το 2013 στο 1,8174 αντί 1,5106 του 2008.

Από την άλλη πλευρά, η Eurobank παρουσιάζει μια σημαντική αύξηση το 2008, όπου ο δείκτης αυξάνει στο 2,1360 σε σχέση με το 1,8335 το 2007. Στη συνέχεια ο δείκτης παίρνει τιμές 2,38 το 2009, 2,08 το 2010 και 2,10 το 2011, ενώ στη συνέχεια μειώνεται στο 1,8187 το 2012 για να φτάσει στο 1,8861 το 2013.

Αντίστοιχα, ο δείκτης ενεργητικό / χορηγήσεις στην Alpha Bank παρουσιάζει μια μείωση την περίοδο 2005 – 2007, όπου από 1,7292 το 2005 υποχωρεί στο 1,5322 το 2007. Τα επόμενα χρόνια πραγματοποιούνται αυξομειώσεις του δείκτη αυτού, ο οποίος το 2013 έκλεισε στο 1,5395, στο επίπεδα δηλαδή της τιμής του 2007.

Τέλος, το χαμηλότερο δείκτη για την περίοδο 2005 - 2013 παρουσιάζει η Τράπεζα Πειραιώς, φθάνοντας στο 1,4753 για το 2013. Η τράπεζα είναι προφανώς εκτεθειμένη στον κίνδυνο ρευστότητας, αφού οι απαιτήσεις απέναντι στους πελάτες της αποτελούν μεγάλο μέρος του

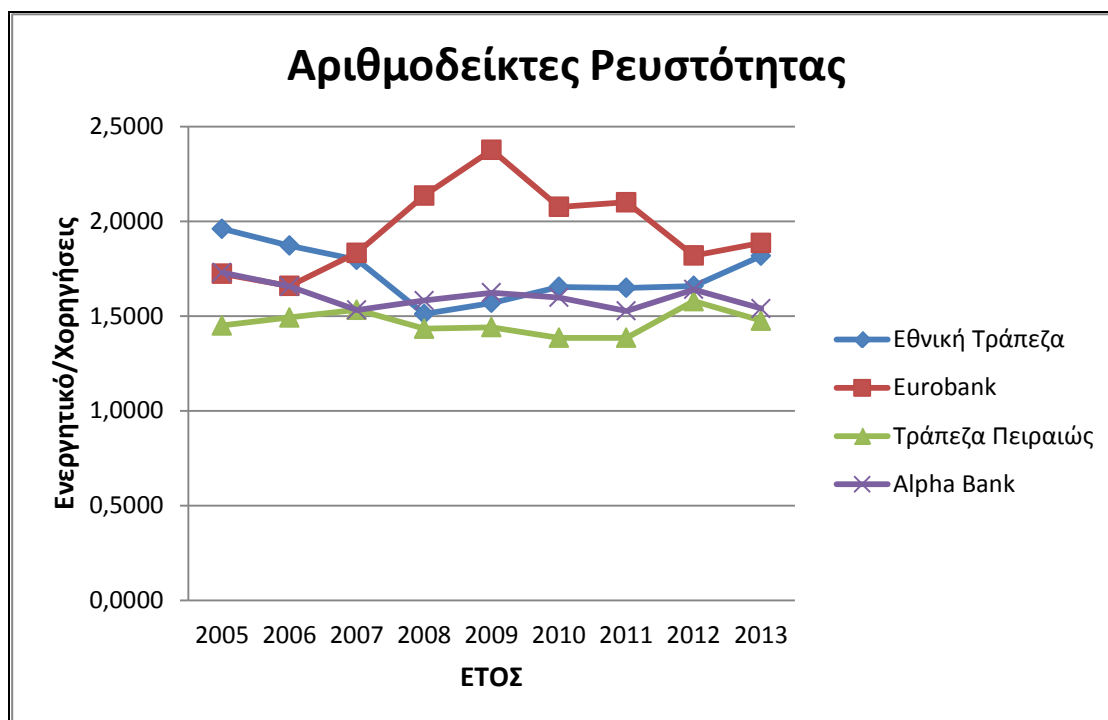
ενεργητικού της, δηλαδή είναι δεσμευμένα στοιχεία τα οποία δεν είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα, όποτε χρειαστούν.

Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι ο δείκτης αυτός παρουσιάζει μικρές αυξομειώσεις καθόλη την περίοδο 2005 – 2013, δείχνοντας κατά αυτόν τον τρόπο ότι η κατάσταση δεν έχει μεταβληθεί ιδιαίτερα.

Σε γενικές γραμμές, τον υψηλότερο δείκτη ρευστότητας παρουσιάζει από το 2007 και μετά η Eurobank, που μπορεί όμως να σημαίνει χαμηλή αποδοτικότητα του ενεργητικού αλλά και χαμηλό κίνδυνο.

Ενεργητικό/Χορηγήσεις									
Τράπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική Τράπεζα	1,9603	1,8716	1,7958	1,5106	1,5693	1,6535	1,6481	1,6583	1,8174
Eurobank	1,7231	1,6585	1,8335	2,1360	2,3767	2,0757	2,1000	1,8187	1,8861
Τράπεζα Πειραιώς	1,4502	1,4919	1,5328	1,4327	1,4402	1,3850	1,3850	1,5782	1,4753
Alpha Bank	1,7292	1,6562	1,5322	1,5819	1,6228	1,5975	1,5268	1,6396	1,5395
Μ.Ο. Ενεργητικό/Χορηγήσεις									
	1,7157	1,6696	1,6736	1,6653	1,7522	1,6779	1,6650	1,6737	1,6796

Πίνακας 5.4 Ενεργητικό / χορηγήσεις

Διάγραμμα 5.7 Ενεργητικό / χορηγήσεις

5.3 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας

5.3.1 Ίδια Κεφάλαια / Ενεργητικό

Στον πίνακα 5.5 βλέπουμε τα αποτελέσματα από την ανάλυση την ανάλυση του Δείκτη Ίδια Κεφάλαια / Ενεργητικό. Αναφορικά με το μέσο όρο του δείκτη αξίζει να αναφέρουμε, ότι για το διάστημα 2005 – 2010 εμφάνιζε μικρές αυξομειώσεις. Εντούτοις το 2011 και το 2012 παρουσίασε μια τεράστια μείωση, με αποτέλεσμα να φθάσει σε αρνητικά επίπεδα. Η αρνητική του εξέλιξη αντανακλά το γενικότερο πρόβλημα που εμφάνισαν οι τράπεζες αναφορικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια, πιστοποιώντας τους λόγους για τους οποίους ήταν απαραίτητη η ανακεφαλαιοποίηση τους.

Διάγραμμα 5.8 Μ.Ο. Ίδια κεφάλαια / ενεργητικό

Πιο συγκεκριμένα, η Εθνική τράπεζα εμφανίζει μια αύξηση του δείκτη αυτού από το 2005 έως το 2007 φτάνοντας από το 0,0558 το 2005 στο 0,0920 το 2007, ενώ στη συνέχεια ο δείκτης αυτός μειώνεται το 2008 ελαφρώς στο 0,0768. Τα έτη 2009 και 2010 ο δείκτης επανέρχεται στα επίπεδα του 2007. Όμως από το 2011 και μετά γίνεται εμφανής η ανάγκη για ανακεφαλαιοποίηση της τράπεζας, καθώς ο δείκτης ίδια κεφάλαια / ενεργητικό είναι αρνητικό τόσο για το 2011 όσο και για το 2012.

Από την άλλη πλευρά, ο δείκτης αυτός εμφανίζει καθοδική πορεία για την περίοδο 2005 – 2007 στη τράπεζα Eurobank, όπου από το 0,0747 του 2005, ο δείκτης υποχωρεί στο 0,0687 το 2007. Η μείωση αυτή συνεχίζεται και το 2008, ενώ τα έτη 2009 και 2010 εμφανίζει μια μικρή άνοδο. Και εδώ, όπως και στην περίπτωση της Εθνικής, τα έτη 2011 και 2012 γίνεται εμφανής η ανάγκη της τράπεζας για ανακεφαλαιοποίηση, καθώς ο δείκτης αυτός είναι αρνητικός (δηλαδή η τράπεζα έχει έλλειψη ιδίων κεφαλαίων). Βέβαια, το 2013, μετά και την ανακεφαλαιοποίηση της, όπως και στη Εθνική παραπάνω, ο δείκτης επανέρχεται σε θετικά επίπεδα.

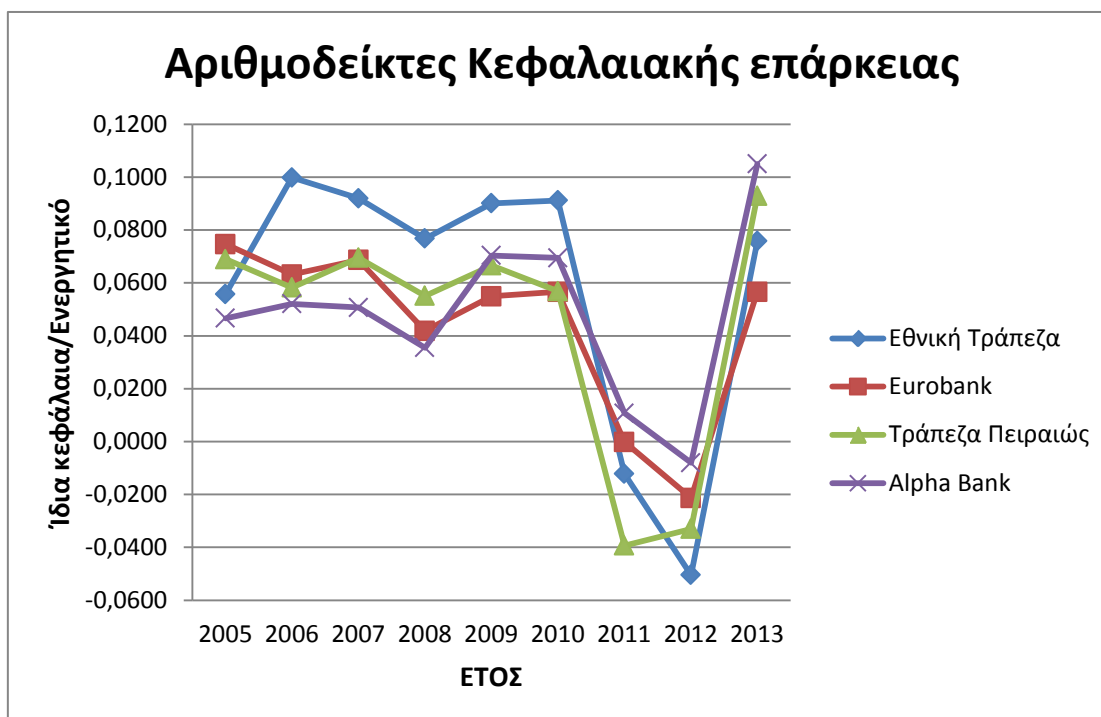
Όσον αφορά στην πορεία του δείκτη αυτού στην τράπεζα Alpha, αξίζει να τονίσουμε ότι ο δείκτης παρουσιάζει ανοδική πορεία την περίοδο 2005 – 2007, ενώ το 2008 παρουσιάζει μια μικρή μείωση, εμφανίζοντας ουσιαστικά ανάλογη συμπεριφορά με τον αντίστοιχο δείκτη της Εθνικής. Ένα ιδιαίτερα αξιοσημείωτο γεγονός είναι ότι το 2011, ενώ σε όλες τις υπόλοιπες τράπεζες ο δείκτης αυτός ήταν αρνητικός, στη μόνη τράπεζα που διατηρήθηκε σε θετικό πρόσημο ήταν η Alpha. Το συγκεκριμένο στοιχείο δείχνει ότι ήταν σε λίγο καλύτερη κατάσταση από τις άλλες τράπεζες, αν και το 2012 και αυτή υποχώρησε σε αρνητικό πρόσημο για να επιστρέψει στο θετικό, το 2013 μετά την ανακεφαλαιοποίησή της, έχοντας μάλιστα τότε και τον υψηλότερο δείκτη (0,1049).

Τέλος, όσον αφορά στην Τράπεζα Πειραιώς, αυτή εμφανίζει μικρές αυξομειώσεις μέχρι το 2010, λαμβάνοντας τιμές 0,0690 το 2005, 0,0583 το 2006, 0,0695 το 2007, 0,0551 το 2008, 0,0666 το 2009 και 0,0569 το 2010. Αντίθετα, και εδώ τα έτη 2011 και 2012 γίνεται εμφανής η έλλειψη κεφαλαίων για την τράπεζα, με αποτέλεσμα ο δείκτης αυτός να βρίσκεται σε αρνητικό πρόσημο, επιστρέφοντας σε θετικό το 2013, μετά την ανακεφαλαιοποίηση.

Το βασικό μας συμπέρασμα από τη μελέτη του δείκτη αυτού είναι ότι τα έτη 2011 και 2012 γίνεται εμφανής η ανάγκη των τραπεζών για ανακεφαλαιοποίηση, καθώς με εξαίρεση την Alpha για το 2011, ο δείκτης ήταν αρνητικός. Μετά την ανακεφαλαιοποίηση όμως επέστρεψε το 2013 σε θετικό πρόσημο, αντανakλώντας μια βελτίωση της κατάστασης των τραπεζών.

Ίδια κεφάλαια/Ενεργητικό									
Τράπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική Τράπεζα	0,0558	0,0998	0,0920	0,0768	0,0901	0,0912	-0,0122	-0,0504	0,0758
Eurobank	0,0747	0,0632	0,0687	0,0419	0,0549	0,0566	-0,00013	-0,0213	0,0566
Πειραιώς	0,0690	0,0583	0,0695	0,0551	0,0666	0,0569	-0,0393	-0,0330	0,0928
Alpha Bank	0,0466	0,0521	0,0507	0,0355	0,0704	0,0695	0,0107	-0,0080	0,1049
Μ.Ο. Ίδια κεφάλαια/Ενεργητικό									
	0,0727	0,0455	0,0702	0,0523	0,0672	0,0685	-0,0102	-0,0087	0,0631

Πίνακας 5.5 Ίδια κεφάλαια / ενεργητικό

Διάγραμμα 5.9 Ίδια κεφάλαια / ενεργητικό

5.3.2. Ίδια Κεφάλαια / χορηγήσεις

Στον πίνακα 5.6 αποτυπώνονται τα αποτελέσματα του δείκτη Ίδια Κεφάλαια/χορηγήσεις. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο μεγαλύτερη εμπιστοσύνη υπάρχει προς τα αντίστοιχα Τραπεζικά Ιδρύματα από καταθέτες και επενδυτές. Αναφορικά με το μέσο όρο του δείκτη, αξίζει να αναφέρουμε ότι για το διάστημα 2005 – 2010 εμφάνιζε μικρές αυξομειώσεις. Εντούτοις το 2011 και το 2012 παρουσίασε μια τεράστια μείωση, με αποτέλεσμα να κινηθεί σε αρνητικά επίπεδα, ένδειξη του γενικότερου προβλήματος που εμφάνισαν οι τράπεζες αναφορικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια, πιστοποιώντας έτσι τους λόγους για τους οποίους ήταν απαραίτητη η ανακεφαλαιοποίησή τους.

Διάγραμμα 5.10 Μ.Ο. Ίδια κεφάλαια / χορηγήσεις

Πιο συγκεκριμένα, η Εθνική τράπεζα εμφανίζει μια αύξηση του δείκτη αυτού από το 2005 στο 2006, ενώ στη συνέχεια ο δείκτης μειώθηκε σημαντικά τα έτη 2007 και 2008, παρουσιάζοντας κατόπιν μια μικρή αύξηση το 2009 φτάνοντας στο 0,1415 έναντι 0,1204 το 2008. Παρόλα αυτά, το πρόβλημα έλλειψης κεφαλαίων φαίνεται και από τον πίνακα 5.6, καθώς τα έτη 2011 και 2012 η τιμή του δείκτη ήταν αρνητική (-0,0201 και -0,0836 αντίστοιχα), για να φτάσει στη συνέχεια το 2013 στο 0,1378, μετά την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών.

Από την άλλη πλευρά, ο δείκτης αυτός εμφανίζει μικρές αυξομειώσεις για την περίοδο μέχρι το 2010 στη τράπεζα Eurobank. Συγκεκριμένα, από το 0,1287 του 2005, ο δείκτης υποχωρεί στο 0,1048 το 2006, και μετά αυξάνεται στο 0,1259 το 2007, ενώ το 2008 συντελείται μείωση, για να αναστραφεί η κατάσταση ελαφρώς τα έτη 2009 και 2010. Και εδώ, όπως και στην περίπτωση της Εθνικής, τα έτη 2011 και 2012 γίνεται εμφανής η ανάγκη της τράπεζας για ανακεφαλαιοποίηση, καθώς ο δείκτης είναι αρνητικός (δηλαδή η τράπεζα έχει έλλειψη ιδίων κεφαλαίων). Βέβαια, το 2013 μετά και την ανακεφαλαιοποίησή τους, όπως και στη περίπτωση της Εθνικής παραπάνω, ο δείκτης επανέρχεται σε θετικά επίπεδα.

Αναφορικά με την πορεία του δείκτη αυτού για την τράπεζα Alpha αξίζει να αναφέρουμε, ότι παραμένει σχεδόν σταθερός τα έτη 2005 και 2006 (0,0806 και 0,0863 αντίστοιχα), ενώ στη συνέχεια παρουσιάζει ορισμένες αυξομειώσεις με κυριότερη την αύξησή του τα έτη 2009 και 2010, στοιχείο που όπως είδαμε ισχύει και για τις παραπάνω τράπεζες (που αναφερθήκαμε προηγουμένως).

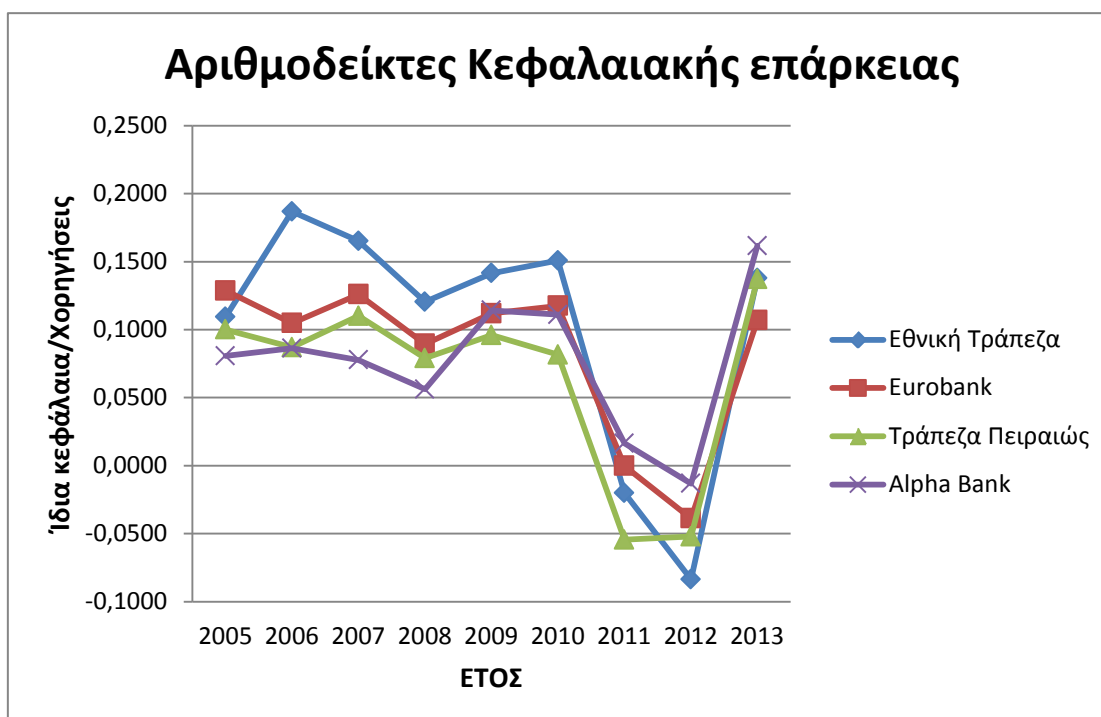
Επιπλέον, ένα ιδιαίτερα αξιοσημείωτο γεγονός, είναι ότι το 2011, ενώ σε όλες τις υπόλοιπες τράπεζες ο δείκτης αυτός ήταν αρνητικός, εντούτοις η μόνη τράπεζα που διατηρήθηκε σε θετικό πρόσημο ήταν η Alpha. Το στοιχείο αυτό υποδηλώνει ότι ήταν σε λίγο καλύτερη κατάσταση συγκριτικά με τις άλλες τράπεζες, αν και το 2012 και αυτή υποχώρησε σε αρνητικό πρόσημο για να επιστρέψει στο θετικό το 2013, μετά την ανακεφαλαιοποίησή της, έχοντας μάλιστα και τον υψηλότερο δείκτη ίδια κεφάλαια / χορηγήσεις (0,1616).

Τέλος, όσον αφορά στην Τράπεζα Πειραιώς, αυτή εμφανίζει μικρές αυξομειώσεις μέχρι το 2010, λαμβάνοντας ο δείκτης της τιμές 0,100 το 2005, 0,0869 το 2006, 0,1100 το 2007, 0,0790 το 2008, 0,0959 το 2009 και 0,0815 το 2010. Αντίθετα, και εδώ τα έτη 2011 και 2012 γίνεται εμφανής η έλλειψη κεφαλαίων για την τράπεζα, με αποτέλεσμα ο δείκτης αυτός να βρίσκεται σε αρνητικό πρόσημο, επιστρέφοντας σε θετικό το 2013, μετά την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών.

Το βασικό συμπέρασμα είναι παρόμοιο με αυτό που αναλύθηκε παραπάνω κατά τη μελέτη του δείκτη των ιδίων κεφαλαίων / ενεργητικό. Πιο συγκεκριμένα, από την μελέτη του πίνακα 5.6 ήταν εμφανής η ανάγκη των τραπεζών για ανακεφαλαιοποίηση, καθώς ο δείκτης αυτός ήταν αρνητικός, ενώ μετά την ανακεφαλαιοποίησή τους το 2013 επέστρεψε σε θετικό πρόσημο, αντανακλώντας μια βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

Ίδια κεφάλαια/Χορηγήσεις									
Τράπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική Τράπεζα	0,1094	0,1868	0,1652	0,1204	0,1415	0,1507	-0,0201	-0,0836	0,1378
Eurobank	0,1287	0,1048	0,1259	0,0894	0,1119	0,1175	-0,00028	-0,0388	0,1068
Τράπεζα Πειραιώς	0,1000	0,0869	0,1100	0,0790	0,0959	0,0815	-0,0544	-0,0521	0,1370
Alpha Bank	0,0806	0,0863	0,0777	0,0562	0,1142	0,1110	0,0164	-0,0131	0,1616
Μ.Ο. Ίδια κεφάλαια/Χορηγήσεις									
	0,1139	0,0814	0,1197	0,0862	0,1102	0,1152	-0,2338	-0,0105	0,0994

Πίνακας 5.6 Ίδια κεφάλαια / χορηγήσεις

Διάγραμμα 5.11 Ίδια κεφάλαια / χορηγήσεις

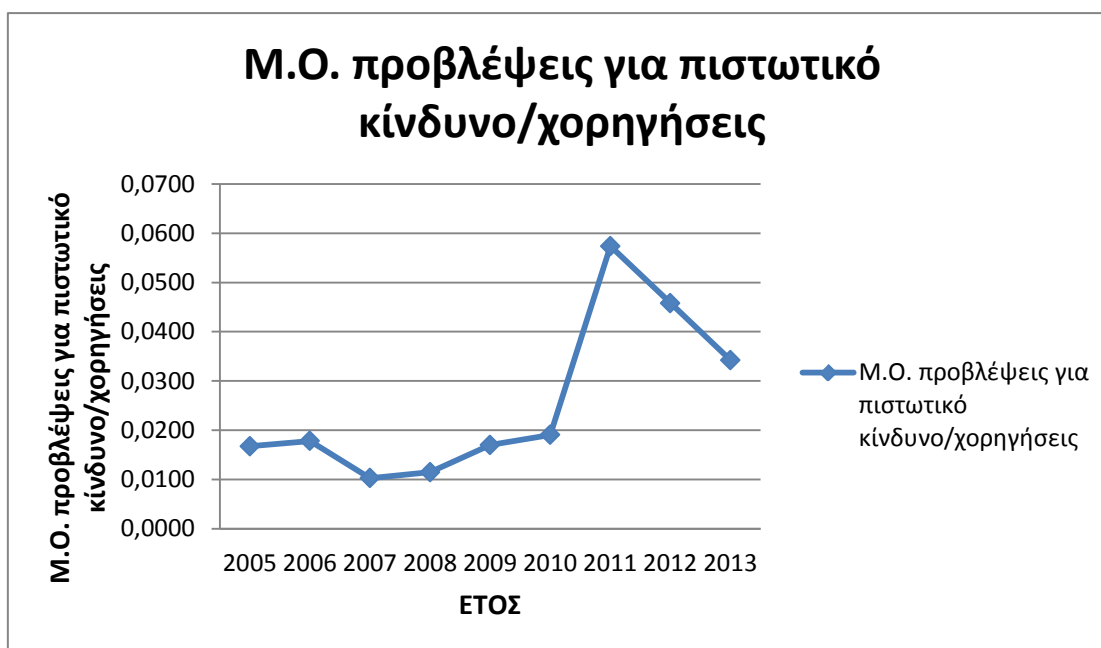
5.4 Αριθμοδείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου

5.4.1. Προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις

Κατά την περίοδο της κρίσης, οι Τράπεζες διατηρούν μια αμυντική πιστωτική πολιτική, η οποία αντικατοπτρίζεται και στις προβλέψεις που κάνουν σχετικά με τον πιστωτικό κίνδυνο. Όπως φαίνεται στον πίνακα 5,7 από το 2005 έως το 2007 οι τιμές του δείκτη σε όλες τις τράπεζες είναι χαμηλές. Είναι η περίοδος που η ελληνική οικονομία βρισκόταν σε αναπτυξιακή φάση.

Το ενεργητικό των τραπεζών τότε διατηρούσε καλή ποιότητα και δεν προβλέπονταν ιδιαίτερες ζημιές, λόγω καθυστερημένων απαιτήσεων. Ξεσπώντας η κρίση το 2008, ο δείκτης αρχίζει να επιδεινώνεται για όλες τις τράπεζες. Το 2009, τα δάνεια σε καθυστέρηση αυξάνονται διαρκώς, οδηγώντας τα Τραπεζικά Ιδρύματα στο σχηματισμό ολοένα και πιο συντηρητικών προβλέψεων.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με το μέσο όρο του δείκτη αξίζει να αναφέρουμε, ότι για το διάστημα 2005 – 2008 εμφάνιζε μικρές αυξομειώσεις, παραμένοντας στην ουσία σταθερός. Εντούτοις το διάστημα 2009-2013, και ιδίως τα έτη 2011 και 2012, παρουσίασε μια μεγάλη αύξηση, του γενικότερου προβλήματος που εμφάνισαν οι τράπεζες την περίοδο εκείνη, όπου πολλά από τα δάνειά τους εισήλθαν σε καθεστώς καθυστέρησης, με αποτέλεσμα τα αναγκαστούν να προβούν στο σχηματισμό προβλέψεων. Συνεπώς ο δείκτης εμφανιζόταν σε υψηλότερες τιμές σε σχέση με το 2010 (0,0574 και 0,0458 αντίστοιχα έναντι 0,0190)

Διάγραμμα 5.12 Μ.Ο. προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις

Πιο συγκεκριμένα, για την Εθνική τράπεζα, ο δείκτης αυτός ήταν σχεδόν ίσος με το μηδέν για την περίοδο μέχρι το 2008. Από την άλλη παρατηρούμε, ότι από το 2009 και μετά υπάρχει μια μικρή αύξηση των τιμών του δείκτη, η οποία φτάνει στο ανώτατο σημείο της το 2011, τη χρονιά δηλαδή που κορυφώθηκε η κρίση. Το αποτέλεσμα ήταν η τράπεζα να αναγκαστεί να καταγράψει περισσότερες επισφαλείς απαιτήσεις σε σχέση με πριν, ενώ στη συνέχεια τα επόμενα χρόνια υπήρξε μια μικρή μείωσή του.

Παρόμοια είναι η κατάσταση και στην Eurobank, στην οποία από το 2008 και μετά ο δείκτης καταγράφει μια διαρκή άνοδο, ξεκινώντας από 0,0057 στο τέλος του 2007 και φτάνοντας στο 0,0309 στο τέλος του 2013. Το στοιχείο αυτό πιθανότατα έχει να κάνει με τον τρόπο που ασκούσε πιστοληπτική πολιτική η τράπεζα, καθώς φαίνεται ότι πολύ πριν ξεσπάσει η κρίση, υπάρχει η τάση να έχει περισσότερες επισφαλείς απαιτήσεις (οι οποίες φυσικά κορυφώθηκαν όταν ξέσπασε η κρίση), με αποτέλεσμα να εγείρονται ερωτήματα σχετικά με την ποιότητα των χορηγούμενων δανείων.

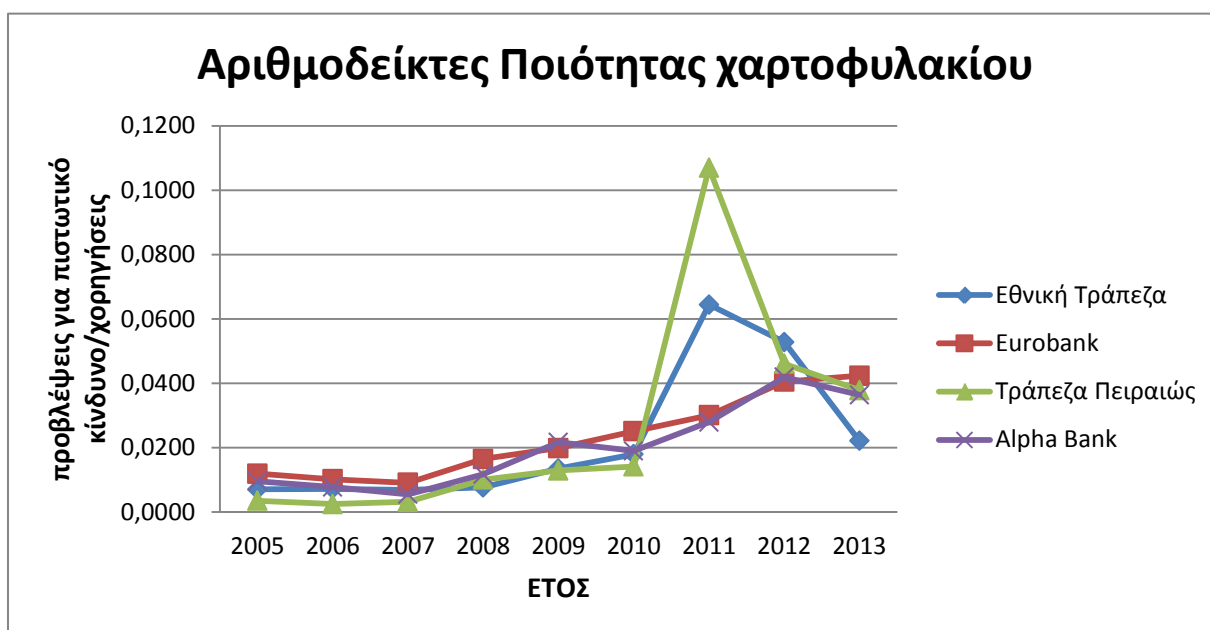
Από την άλλη πλευρά, η τράπεζα Alpha φαίνεται να ακολουθεί μια συμπεριφορά παρόμοια με αυτή της Εθνικής με τη διαφορά ότι το 2011 η τιμή του εξεταζόμενου δείκτη είναι αρκετά μικρότερη σε σχέση με αυτή της εθνικής. Το στοιχείο αυτό πιθανώς υποδηλώνει ότι κατά την παροχή χορηγήσεων, γινότουσαν μεγαλύτερες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η τράπεζα από μελλοντική αθέτηση των συμφωνηθέντων.

Τέλος, παρόμοια είναι η συμπεριφορά της τράπεζας Πειραιώς, αν και το ενδιαφέρον στην περίπτωση αυτή είναι ότι το 2011 εμφανίζει τη μεγαλύτερη τιμή 0,1070 στο δείκτη προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Αυτό το δεδομένο δείχνει ότι ήταν περισσότερο εκτεθειμένη στον πιστωτικό κίνδυνο, με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο ποσοστό των δανείων της να τεθούν σε καθυστέρηση, με συνεπακόλουθη δημιουργία προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις.

Το βασικό μας συμπέρασμα από τη μελέτη του δείκτη αυτού είναι ότι το σύνολο των τραπεζών επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση με αποτέλεσμα οι τιμές του δείκτη πιστωτικού κινδύνου να αυξηθούν την περίοδο 2011 – 2012. Αναλόγως με το βαθμό έκθεσης των ιδρυμάτων στον πιστωτικό κίνδυνο, ανάλογες ήταν και οι αυξήσεις του αντίστοιχου δείκτη.

προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/χορηγήσεις									
Τράπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική Τράπεζα	0,0070	0,0072	0,0069	0,0076	0,0135	0,0179	0,0644	0,0528	0,0221
Eurobank	0,0119	0,0067	0,0057	0,0123	0,0157	0,0193	0,0174	0,0235	0,0309
Τράπεζα Πειραιώς	0,0035	0,0025	0,0032	0,0101	0,0130	0,0142	0,1070	0,0461	0,0379
Alpha Bank	0,0096	0,0078	0,0055	0,0117	0,0217	0,0190	0,0279	0,0419	0,0364
Μ.Ο. προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/χορηγήσεις									
	0,0168	0,0178	0,0103	0,0115	0,0170	0,0190	0,0574	0,0458	0,0342

Πίνακας 5.7 προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις

Διάγραμμα 5.13 προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις

5.4.2 προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/λειτουργικά έσοδα

Παρόμοια εικόνα με την παραπάνω παρουσιάζει σχετικά με την ποιότητα του χαρτοφυλακίου και ο πίνακας 5.8 που περιέχει τα αποτελέσματα του δείκτη προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/λειτουργικά έσοδα. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με το μέσο όρο του δείκτη αξίζει να αναφέρουμε ότι από το 2007 και μετά ο δείκτης αυτός εμφανίζει μια σταθερή άνοδο, φτάνοντας από το 0,22 το 2007 στο 1,8957 το 2012, για να υπάρξει μια σημαντική διόρθωση το 2013.

Οι τράπεζες τώρα όχι μόνο δημιουργούσαν προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο, αφού άρχισαν πολλές χορηγήσεις να θεωρούνται καθυστερημένες, αλλά όσο περνούσε ο καιρός υστερούσαν και σε λειτουργικά έσοδα. Τα παραπάνω αποκαλύπτουν σε μεγάλο βαθμό την αύξηση των δανείων σε καθυστέρηση, με αποτέλεσμα ολοένα και περισσότερα δάνεια να μην εξυπηρετούνται, άρα τα ιδρύματα να οδηγούνται σε αύξηση των επισφαλών απαιτήσεων.

Διάγραμμα 5.14 Μ.Ο. προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / λειτουργικά έσοδα

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην Εθνική τράπεζα, παρατηρούμε ότι ο δείκτης και κατά την περίοδο 2010-2012 εξακολουθεί να επιδεινώνεται ραγδαία, καθώς έφτασε μέχρι και 295,60%. Η άνοδος αυτή οφείλεται άλλες φορές σε ζημιές που δημιουργήθηκαν μέσω χρηματοοικονομικών προϊόντων, σε μείωση των εισπραχθέντων τόκων, σε αύξηση των τόκων καταθέσεων (προκειμένου να προσελκύσουν καταθέσεις), ή ακόμα και σε μείωση των προμηθειών λόγω των περιορισμένων συναλλαγών.

Από την άλλη πλευρά, για την τράπεζα Eurobank, ο δείκτης αυτός αυξήθηκε διαχρονικά από το 2007 έως το 2013, στοιχείο το οποίο δείχνει, όπως αναφέραμε και παραπάνω, ότι η άνοδος αυτή

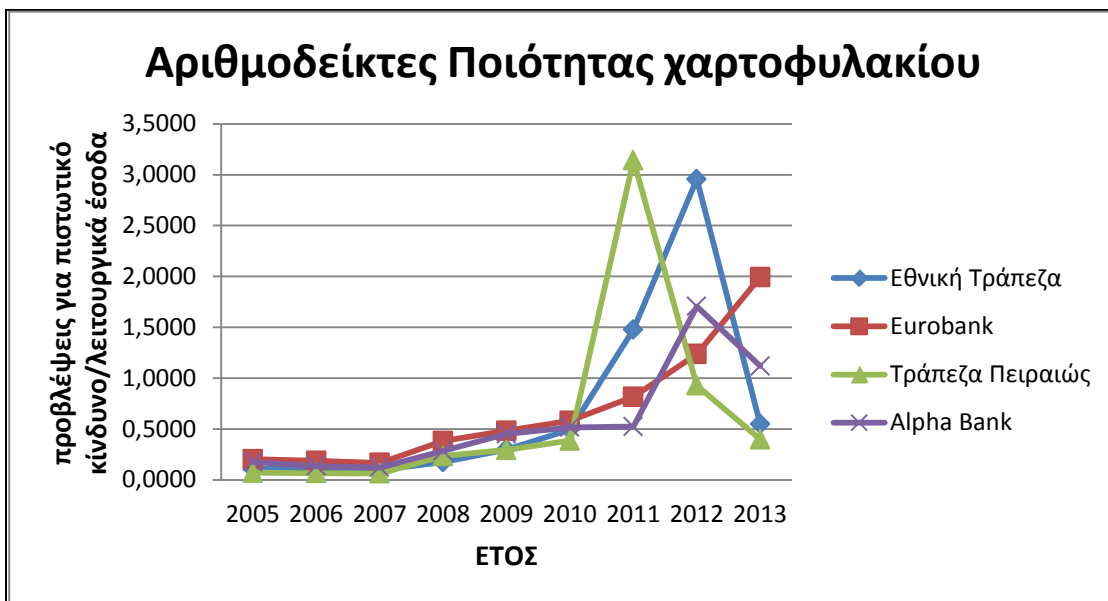
οφείλεται σε μειωμένους τόκους καταθέσεων, σε ζημιές προερχόμενες από χρηματοοικονομικά προϊόντα, σε μειωμένες προμήθειες και μειωμένους εισπραχθέντες τόκους.

Επίσης, παρόμοια είναι η κατάσταση στην τράπεζα Alpha, στην οποία ο δείκτης αυτός παίρνει την μέγιστη τιμή το 2012, όπου σχεδόν διπλασιάζεται η τιμή του σε σχέση με το 2011 (1,7055 έναντι 0,5233), δείχνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι όλες οι τράπεζες επηρεάστηκαν από την κρίση αυτή, καθώς τόσο οι προβλέψεις αυξήθηκαν αλλά και τα λειτουργικά έσοδα. Τέλος, η τράπεζα Πειραιώς, ενώ μέχρι το 2010 εμφανίζεται να έχει τη χαμηλότερη τιμή στο δείκτη αυτό σε σχέση με τις άλλες τράπεζες, εντούτοις το 2011 εμφανίζεται να έχει δεκαπλασιαστεί, πιθανόν λόγω μεγάλης ύπαρξης δανείων σε καθυστέρηση ή μείωσης λειτουργικών εσόδων, τα οποία είχαν σαν αποτέλεσμα την ακραία αυτή τιμή του δείκτη, αν και τα επόμενα χρόνια φαίνεται η κατάσταση να διορθώνεται, γιατί η τιμή υποχωρεί αισθητά (από 3,1430 το 2011 στο 0,3976 το 2013).

Το βασικό συμπέρασμα είναι, ότι οι τράπεζες τώρα όχι μόνο δημιουργούσαν προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο, αφού άρχισαν πολλές χορηγήσεις να θεωρούνται καθυστερημένες, αλλά όσο περνούσε ο καιρός υστερούσαν και σε λειτουργικά έσοδα. Τα παραπάνω αποκαλύπτουν σε μεγάλο βαθμό την αύξηση των δανείων σε καθυστέρηση, με αποτέλεσμα ολοένα και περισσότερα δάνεια να μην εξυπηρετούνται. Άρα, οδηγούμαστε σε μια αύξηση των επισφαλών απαιτήσεων.

Πίνακας 5.8 πιστωτικός κίνδυνος / λειτουργικά έσοδα

προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/λειτουργικά έσοδα									
Τραπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική Τράπεζα	0,1082	0,1115	0,0966	0,1736	0,2987	0,4945	1,4772	2,9560	0,5481
Eurobank	0,2028	0,1873	0,1667	0,3816	0,4821	0,5811	0,8165	1,2363	1,9937
Τράπεζα Πειραιώς	0,0704	0,0657	0,0621	0,2339	0,2936	0,3850	3,1430	0,9278	0,3976
Alpha Bank	0,1762	0,1353	0,1226	0,2842	0,4516	0,5159	0,5233	1,7055	1,1184
Μ.Ο. προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/λειτουργικά έσοδα									
	0,2212	0,3405	0,2204	0,2683	0,3815	0,4941	1,4900	1,8957	0,8251

Διάγραμμα 5.15 προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / λειτουργικά έσοδα

5.5 Δείκτης αποτελεσματικότητας

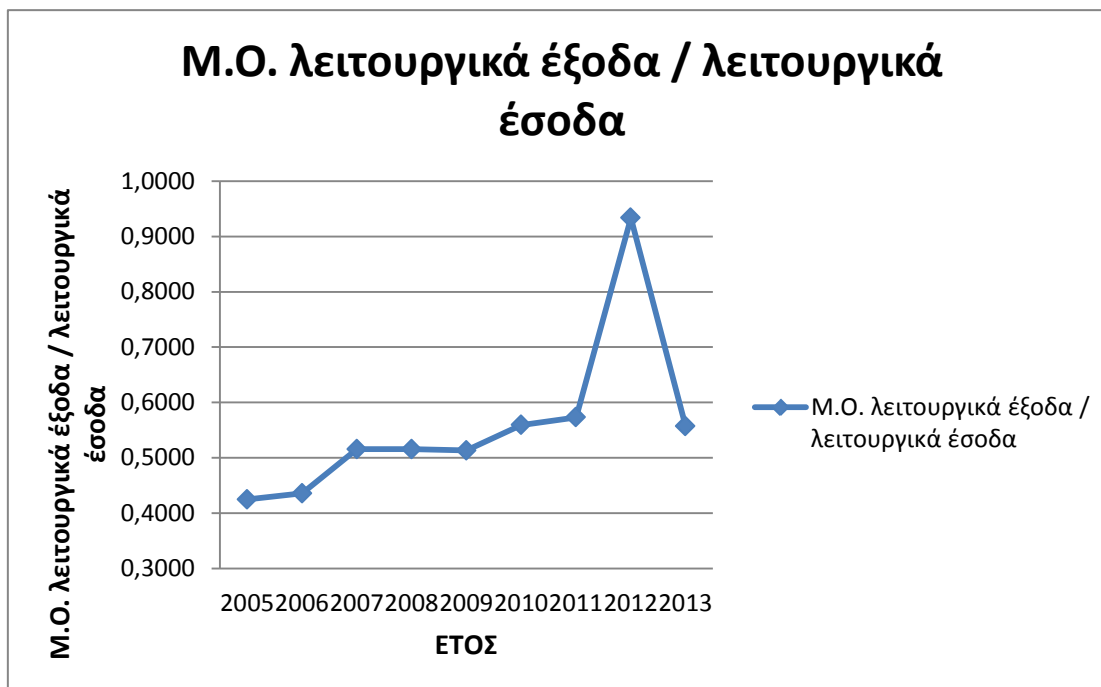
5.5.1 λειτουργικά έξοδα/ λειτουργικά έσοδα

Ο πίνακας 5.9 απεικονίζει τη λειτουργική αποτελεσματικότητα του μέσου όρου των τραπεζών του δείγματος, δεδομένου ότι όσο πιο μικρός είναι ο συγκεκριμένος δείκτης, τόσο καλύτερη απόδοση έχει το πιστωτικό ίδρυμα.

Όσον αφορά στην αποτελεσματικότητα των τραπεζών, ενώ από το 2005 έως το 2008 ακολουθούσε μια ιδιαίτερα ανοδική πορεία, από το 2008 έως το 2010 τα έσοδα εκμετάλλευσης μειώθηκαν, ενώ οι δαπάνες αυξήθηκαν. Ένας λόγος που τα έσοδα μειώθηκαν είναι ο περιορισμός της πιστωτικής επέκτασης. Τα έσοδα από τόκους αποτελούν ίσως το πιο σημαντικό έσοδο για τις τράπεζες.

Βέβαια οι τράπεζες στηρίζονται επίσης και στα έσοδα από προμήθειες, τα οποία και προσπάθησαν να αυξήσουν την περίοδο από το 2008 και εντεύθεν, δεδομένης της σταδιακής υποχώρησης των εσόδων από τόκους. Από το 2009 όμως ξεκινά μία προσπάθεια, ώστε οι τράπεζες να μειώσουν τις λειτουργικές τους δαπάνες και να αυξήσουν τα έσοδά τους. Οι προσπάθειες αυτές σε ορισμένες τράπεζες αποφέρουν καρπούς, επαναφέροντας σιγά σιγά την αποτελεσματικότητά τους στα επίπεδα του 2008.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με το μέσο όρο του δείκτη αξίζει να αναφέρουμε ότι ο δείκτης αυτός εμφανίζει μια διαχρονική άνοδο καθόλη την τελευταία δεκαετία, όπου από 0,4248 το 2005 έφτασε στο 0,5570 το 2013. Κάτι αντίστοιχο ισχύει και για κάθε μία από τις τράπεζες ξεχωριστά.

Διάγραμμα 5.16 Μ.Ο. λειτουργικά έξοδα / λειτουργικά έσοδα

Πιο συγκεκριμένα, η Εθνική Τράπεζα αύξησε τα λειτουργικά της έξοδα, εξαιτίας της αύξησης των δαπανών προσωπικού, της πρόσληψης ανέργων (προκειμένου να βοηθήσει στην άμβλυνση των συνεπειών της κρίσης) και τέλος λόγω των εισφορών στο ΙΚΑ, με την ένταξη του Ταμείου Συντάξεων των υπαλλήλων της σε αυτό. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα από το 2008 και μετά η τιμή του δείκτη αυτού να αυξάνεται σε σημαντικό βαθμό, με εξαίρεση το 2013, όπου υπάρχει μια μικρή μείωσή του, στοιχείο που δείχνει μια τάση αναστροφής και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της τράπεζας.

Από την άλλη πλευρά, στην τράπεζα Eurobank ο δείκτης έχει μια διαρκή ανοδική πορεία από το 2005 μέχρι το 2013, στοιχείο το οποίο εμφανίζει μια μείωση της αποτελεσματικότητάς τους. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το γεγονός, τόσο η Εθνική, που αναφερθήκαμε ανωτέρω, όσο και η Eurobank, δέχτηκαν μια ισχυρή μείωση εσόδων ειδικά το 2012. Παράλληλα όμως έκαναν μια ιδιαίτερη προσπάθεια μείωσης των λειτουργικών δαπανών τους, μέσω συντονισμένων δράσεων, όπως η υπογραφή επιχειρησιακής σύμβασης

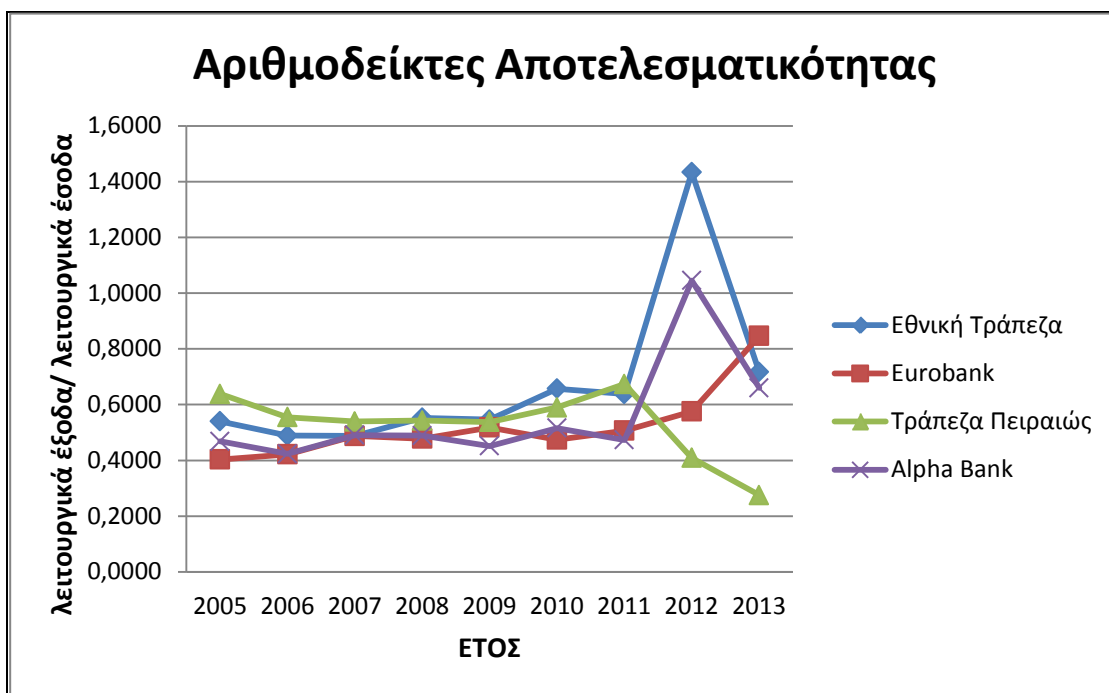
Από την άλλη πλευρά, η τράπεζα Alpha εμφανίζει να έχει μικρές αυξομειώσεις στο δείκτη αυτό, στοιχείο το οποίο δείχνει ότι από πολύ νωρίς η τράπεζα έκανε σημαντικές προσπάθειες στο να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά της, θέλοντας να μην αφήσει το δείκτη να συνεχίσει την ανοδική του πορεία.

Τέλος, παρόμοια με αυτόν της Alpha ήταν και η πορεία του δείκτη για την τράπεζα Πειραιώς, η οποία παρουσιάζει και αυτή αυξομειώσεις την περίοδο από το 2005 – 2013. Το 2013 κορυφώνεται η μείωση του δείκτη στο 0,2754 έναντι 0,4092 το 2012. Επίσης, αξίζει να αναφέρουμε, για παράδειγμα ότι ο στόχος της Τράπεζας Πειραιώς για το 2009 ήταν το συνολικό ύψος δαπανών λειτουργίας να μην υπερβεί αυτό του 2008. Το 2009 παρατηρείται γενικά μια βελτίωση του δείκτη γενικά, η οποία οφείλεται στην αύξηση των λειτουργικών εσόδων.⁵

Αριθμοδείκτες Αποτελεσματικότητας									
Τράπεζες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική Τράπεζα	0,5397	0,4888	0,4884	0,5523	0,5461	0,6570	0,6383	1,4333	0,7169
Eurobank	0,4035	0,4215	0,4878	0,4779	0,5179	0,4742	0,5068	0,5757	0,8467
Τράπεζα Πειραιώς	0,6382	0,5547	0,5391	0,5428	0,5374	0,5897	0,6737	0,4092	0,2754
Alpha Bank	0,4681	0,4235	0,4907	0,4890	0,4516	0,5159	0,4732	1,0450	0,6599
Μ.Ο. λειτουργικά έξοδα / λειτουργικά έσοδα									
	0,4248	0,4358	0,5155	0,5155	0,5132	0,5592	0,5730	0,9336	0,5570

Πίνακας 5.9 λειτουργικά έξοδα / λειτουργικά έσοδα

⁵ Οικονομικές καταστάσεις, Τράπεζα Πειραιώς (2009)

Διάγραμμα 5.17 λειτουργικά έξοδα / λειτουργικά έσοδα

Το βασικό συμπέρασμα από τη μελέτη του δείκτη αυτού είναι, ότι από το 2011 και μετά, ο δείκτης αυξάνεται σταδιακά σε όλες σχεδόν τις τράπεζες με την αποτελεσματικότητά τους να μειώνεται. Αντίθετα, με την Εθνική και την Eurobank, το 2013 η Τράπεζα Πειραιώς αύξησε σε πολύ σημαντικό βαθμό τα έσοδά της, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητά της σε πάρα πολύ καλά επίπεδα, ανταγωνιζόμενα μάλιστα και αυτά της περιόδου πριν το 2008, όπου ξέσπασε η κρίση.

Κεφάλαιο 6. Συμπεράσματα

Το ξέσπασμα της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης του 2007, λίγο έλειψε να αποσυντονίσει πλήρως το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα και να παρασύρει την παγκόσμια οικονομία σε στασιμότητα διαρκείας.

Η ελληνική οικονομία και κοινωνία βρίσκεται τα τελευταία χρόνια στη δίνη μιας βαθιάς και ολόπλευρης κρίσης, η οποία εκδηλώνεται ως κρίση “δημόσιου χρέους” και “ελλειμμάτων”. Η περίοδος υψηλής ανάπτυξης που είχε διανύσει πριν το 2009 είναι πια παρελθόν και η επανάκτησή της απαιτεί σοβαρές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς της.

Τα παραπάνω είχαν σαν αποτέλεσμα, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας να αποτελέσει το επίκεντρο του ερευνητικού ενδιαφέροντος, ως άμεσο επακόλουθο της οικονομικής κρίσης που ξέσπασε στην Ελλάδα. Η κρίση οδήγησε σε μια σημαντική μείωση της πιστοληπτικής της ικανότητας, σε αδυναμία πρόσβασής της στις διεθνείς αγορές, καθώς και σε συγκέντρωση του διεθνούς ενδιαφέροντος γύρω από τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διαχείριση του υψηλού δημόσιου χρέους.

Ο βασικός στόχος της παρούσας εργασίας ήταν να εξετάσει την πορεία των τεσσάρων μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών στην περίοδο πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης, σε μια προσπάθεια να παρουσιάσει το πώς αυτές επηρεάστηκαν από τις επιδράσεις της κρίσης.

Από τη μελέτη των ελληνικών τραπεζών, παρατηρήσαμε ότι το κυριότερο πρόβλημα τους, στην περίοδο της κρίσης ήταν αυτό της ρευστότητας των τραπεζών, οι οποίες υπέστησαν ισχυρές πιέσεις. Στην πράξη, οι τράπεζες είχαν υψηλές απώλειες καταθέσεων. Από τη στιγμή που η εμπιστοσύνη των καταθετών κλονίστηκε, άρχισε η πτώση των καταθέσεων στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Συνεπώς, η καταθετική βάση της Ελλάδας συρρικνώθηκε με τη φυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό, λόγω των φόβων αστάθειας του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και το αβέβαιο μέλλον της Ελλάδας στην Ευρωζώνη.

Ως αντίδοτο στην κρίση, ακολουθούν συγχωνεύσεις και εξαγορές αυξάνοντας κάπως τη ρευστότητα των τεσσάρων συστημικών τραπεζών. Η συγκεκριμένη άποψη επιβεβαιώνεται από την πορεία ανάκαμψης, που εμφάνισαν οι ελληνικές τράπεζες τα τελευταία δύο χρόνια.

Από άποψης αποδοτικότητας οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι ο τραπεζικός τομέας σταδιακά μάλλον βγαίνει από την δύσκολη περίοδο, στην οποία ήταν τα προηγούμενα χρόνια.

Επιπλέον, από άποψη κεφαλαιακής επάρκειας, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα προσπάθησε και αντιστάθηκε στην κρίση, κρατώντας τις τιμές των αντίστοιχων δεικτών σε ικανοποιητικά επίπεδα έως και το 2011. Η ποιότητα του χαρτοφυλακίου του σαφώς και επιδεινώθηκε, οι αντίστοιχοι δείκτες όμως κυμάνθηκαν σε ανεκτά επίπεδα. Μια απότομη πτώση διαγράφηκε το 2011, όμως από το 2012 οι δείκτες άρχισαν να βελτιώνονται εκ νέου επανερχόμενοι σε ικανοποιητικά επίπεδα το 2013.

Σε σχέση με την ποιότητα του χαρτοφυλακίου, παρατηρήθηκαν παρόμοια φαινόμενα. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα προσπαθεί να αμυνθεί στο ευρύτερο οικονομικό-πολιτικό περιβάλλον, συρρικνώνοντας την πιστωτική του επέκταση και δημιουργώντας προβλέψεις. Η συσσώρευση των προβλέψεων αντανακλά την πολιτική των Τραπεζών για την κάλυψή τους, σε περίπτωση επιδείνωσης των πιστωτικών συνθηκών στην Ελλάδα

Τέλος το βασικό συμπέρασμα από τη μελέτη του δείκτη αποτελεσματικότητας είναι, ότι από το 2011 και μετά, ο δείκτης αυξάνεται σταδιακά σε όλες σχεδόν τις τράπεζες με την αποτελεσματικότητά τους να μειώνεται, με μικρές εξαιρέσεις όπως η Τράπεζα Πειραιώς το 2013

Για την ασφαλέστερη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνάς μας, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν οι παρακάτω περιορισμοί:

- ✓ Το δείγμα που χρησιμοποιήσαμε ήταν μικρό, καθώς η ανάλυσή μας στηρίχθηκε μόνο στις τέσσερις μεγάλες συστημικές τράπεζες.
- ✓ Η παρούσα ανάλυση στηρίχθηκε σε στοιχεία και λογιστικές πληροφορίες των ισολογισμών των τραπεζών και όχι των ισολογισμών των ομίλων στους οποίους ανήκουν, κάτι που θα ήταν βέβαια μια πολύ πιο δύσκολη ερευνητική υπόθεση.

- ✓ Ο χρονικός ορίζοντας της μελέτης ήταν εννέα έτη. Υπάρχουν όμως κάποιες μεταβλητές, οι οποίες θα μπορούσαν να μελετηθούν και σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου, δίνοντάς μας πιο σαφή και ολοκληρωμένα αποτελέσματα.
- ✓ Τέλος, χρησιμοποιήθηκε μόνο η μέθοδος της ανάλυσης των αριθμοδεικτών (ratios analysis), η οποία σαφώς είναι πολύ σημαντική και χρήσιμο εργαλείο στα χέρια των ερευνητών.

Ολοκληρώνοντας αυτή την εργασία διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν πεδία, τα οποία δεν έχουν διερευνηθεί ακόμη και σίγουρα μπορούν να αποτελέσουν ενδιαφέροντα στοιχεία για περαιτέρω έρευνα. Η ανάλυση της επίδρασης της κρίσης στα Τραπεζικά Ιδρύματα, και οι αντιδράσεις των ιδρυμάτων σε αυτήν, σαφώς δεν μπορεί να σταματήσει εδώ. Για αυτό το λόγο, μελλοντικές προεκτάσεις της παρούσας έρευνας θα μπορούσαν, καταρχήν, να καλύψουν τη διαχρονική εξέλιξη της χρηματοοικονομικής κατάστασης των τραπεζικών ιδρυμάτων, σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου. Ακόμη θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ίσως και κάποιοι επιπλέον αριθμοδείκτες που δε λάβαμε υπόψη μας στην παρούσα ανάλυση, καλύπτοντας και άλλες πτυχές της κρίσης. Επιπρόσθετα, η μελλοντική έρευνα θα ήταν ενδιαφέρον να χρησιμοποιήσει και άλλα εργαλεία εμπειρικής ανάλυσης, πέραν των αριθμοδεικτών (π.χ. οικονομετρική ανάλυση). Επίσης, η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να συμπεριλάβει ένα μεγαλύτερο εύρος τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως επιπλέον εμπορικές και συνεταιριστικές τράπεζες, ή μια σύγκριση εγχώριων τραπεζών με ξένα ιδρύματα που εδρεύουν στην χώρα, (και έτσι να μην περιοριστεί στις τέσσερις συστημικές), επιτρέποντας έτσι μια πιο ολοκληρωμένη και διαφοροποιημένη συγκριτική μελέτη. Τέλος, ενδιαφέρον θα ήταν μελλοντικές έρευνες να εξετάσουν τις επιπτώσεις της κρίσης όχι μόνο στις ίδιες τις τράπεζες, αλλά και στους ομίλους που ανήκουν.

Βιβλιογραφία

- 1) **Αγγελόπουλος, Π.** (2010). Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αθήνα: Αθ. Σταμούλης.
- 2) **Ανώνυμο,** (27 Μαρτίου 2013). Πόσο κινδυνεύουν οι καταθέσεις στις τράπεζες στην Ελλάδα μετά το κυπριακό «κούρεμα» - See more at: <http://www.moneyonline.gr/site/article/3693/poso-kindinevoun-i-katathesis-stis-trapezes-stin-ellada-meta-to-kipriako-kourema#sthash.6z6aKTQ0.FI8hqRox.dpuf>. *Moneyonline* ., (.)

- Διαθέσιμο σε: <http://www.moneyonline.gr/site/article/3693/poso-kindinevoun-i-katathesis-stis-trapezes-stin-ellada-meta-to-kipriako-kourema> (Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2014).
- 3) **Βασιλείου, Δ. & Ηρειώτης, Ν.** (2008), *Χρηματοοικονομική Διοίκηση*. Αθήνα: Rosili.
 - 4) **Βήτας, Χ.** (2012). *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα. Αίτια και επιπτώσεις*. Διαθέσιμο σε: http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/PRESENTATION_harris_vitas.pdf ((Ανακτήθηκε 20 Μαρτίου, 2014).
 - 5) **Βικιπαίδεια**. Διαθέσιμο σε: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1> (Ανακτήθηκε 20 Μαρτίου, 2014).
 - 6) **Βικιπαίδεια**, .. (2014). *Ελληνική κρίση χρέους 2010-2014*. Διαθέσιμο σε: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82_2010-2014 (Ανακτήθηκε 20 Μαρτίου, 2014).
 - 7) **Γαϊτάνης, Α.** (2011). *Η Δανειοδότηση των Επιχειρήσεων σε Περιόδους Χρηματοπιστωτικής κρίσης*. Διδακτορική διατριβή. Θεσσαλονίκη: [χ.ε.].
 - 8) **Γαλανούδη, Μ.** (2012), *Βασιλεία ΙΙΙ: Πώς φτάσαμε και πού πηγαίνουμε - Εμπειρική Μελέτη: Παράγοντες που επηρεάζουν την Κεφαλαιακή Επάρκεια, Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.*
 - 9) **Γκόρτσος Χρήστος** (2011) «Βασιλεία ΙΙΙ: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος», στο συλλογικό τόμο: Χαρδούβελης Γκίκας, Γκόρτσος Χρήστος (Επιμέλεια) *Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα*, Ελληνική Ένωση Τραπεζών
 - 10) **Γκίκας Δ.** (2002). *Η Ανάλυση και οι χρήσεις των λογιστικών καταστάσεων*. Αθήνα: Γ. Μπένου
 - 11) **Ζότο, Π.** (2011). *Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο*. Διδακτορική διατριβή. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
 - 12) **Καπαγιωρίδης, Χ.** (2011), *Κίνδυνος και διαχείρισή του*», πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Κρήτης, Ηράκλειο
 - 13) **Κόντος Γ.** (2007) *Λογιστική Τραπεζών και Εταιριών Leasing & Factoring*, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

- 14) **Καραβίας, Μονοκρούσος, Μαλλιάρopoulos, Αναστασάτος, ..** (2012). *Ελληνικό τραπεζικό σύστημα., μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας*. Διαθέσιμο σε: <http://www.eurobank.gr/Uploads/pdf/%CE%9F%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%99%CE%91%20%CE%91%CE%93%CE%9F%CE%A1%CE%95%CE%A3%20ab%20%CE%9C%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%A3%202012.pdf>(Ανακτήθηκε 18 Μαρτίου, 2014).
- 15) **Νιάρχος, Ν.** (2004), Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα
- 16) **Νούλας, Α.Γ.** (2005), Χρήμα και Τράπεζες, Θεσσαλονίκη.
- 17) **Σαπουντζόγλου, Γ. & Πεντότης, Χ.** (2009). Τραπεζική Οικονομική Β τόμος. Αθήνα: Μπένου Γ..
- 18) **Στραντζάλης, Δ.** (2010). *Η Παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση και οι επιδράσεις της στις Ελληνικές τράπεζες*. Διδακτορική διατριβή. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- 19) **Συριόπουλος, Κ.** (2012). Η ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών και η ρύθμισή τους. Διαθέσιμο σε: http://www.econ.uoi.gr/seminars_oikonimia_koinonia/dialeksi1/pdf1.pdf (Ανακτήθηκε 9 Μαρτίου, 2012).
- 20) **Τράπεζα της Ελλάδος.** Διαθέσιμο σε: <http://www.bankofgreece.gr/> (Ανακτήθηκε 2 Μαΐου, 2014).
- 21) **Χαρδούβελης, Γ.** (2013). *Ο χρηματοοικονομικός τομέας και το αβέβαιο μέλλον της ελληνικής οικονομίας*. Διαθέσιμο σε: <http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs//sylogikostomos/1%20XARDOUVELHS%201-52.pdf>(Ανακτήθηκε 12 Μαρτίου, 2014).
- 22) **Χαρδούβελης, Γ.** (2013). *Ελληνική κρίση και τραπεζικό σύστημα*. Διαθέσιμο σε: http://www.hardouvelis.gr/FILES/SPEECHES/AUEB_HARDOUVELIS_FEB08_2013.pdf(Ανακτήθηκε 14 Ιανουαρίου, 2014).

Οικονομικές Εκθέσεις Τραπεζών

- 23) **Εθνική Τράπεζα, ([χ.χ.]).** *Ετήσιες & Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις*. Διαθέσιμο σε: <https://www.nbg.gr/wps/portal/el/THE-GROUP/Investor-Relations/Financial-Information/Annual-and-interim-financial-statements> (Ανακτήθηκε 5 Απριλίου, 2014).

- 24) **Τράπεζα Πειραιώς**, ([χ.χ.]). *Οικονομικές Καταστάσεις*. Διαθέσιμο σε: <http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/financials/financial-statements> (Ανακτήθηκε 5 Απριλίου, 2014).
- 25) **Alpha Bank**, ([χ.χ.]). *Οικονομικές Καταστάσεις Τραπεζής και Ομίλου*. Διαθέσιμο σε: <http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=3002&la=1> (Ανακτήθηκε 5 Απριλίου, 2014).
- 26) **Eurobank**, ([χ.χ.]). *Οικονομικά Αποτελέσματα*. Διαθέσιμο σε: <http://www.eurobank.gr/ONLINE/HOME/generic.aspx?id=30&mid=360&lang=gr> (Ανακτήθηκε 5 Απριλίου, 2014).

Παράρτημα

Εικόνα 2.1 Ο κύκλος του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος.....	10
Πίνακας 2.1 Τα Πιστωτικά Ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα.....	15
Πίνακας 2.2 Πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες εξ αποστάσεως.....	16
Πίνακας 3.1 Εξέλιξη των τιτλοποιήσεων σε Ευρώπη και ΗΠΑ.....	20
Πίνακας 3.2 Διαχρονική πορεία των ελλειμμάτων.....	22
Διάγραμμα 3.1 Ποσοστό δανείων σε καθυστέρηση (Πηγή ΤτΕ).....	24
Διάγραμμα 3.2 Χρηματοδότηση προς τους ιδιώτες και τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα από τα εγχώρια NXI (εκτός ΤτΕ).....	25
Διάγραμμα 3.3 Χρηματοδότηση προς τους ιδιώτες και τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα από τα εγχώρια NXI (εκτός ΤτΕ).....	26
Διάγραμμα 3.4 Χρηματοδότηση Τραπεζών από την ΕΚΤ.....	28
Πίνακας 3.4 Σενάρια για την επίλυση της ελληνικής κρίσης χρέους.....	30
Διάγραμμα 5.1 M.O. ROA.....	41
Πίνακας 5.1 ROA.....	42
Διάγραμμα 5.2 ROA.....	43
Διάγραμμα 5.3 M.O. ROE.....	44
Πίνακας 5.2 ROE.....	46
Διάγραμμα 5.4 ROE.....	46
Διάγραμμα 5.5 M.O. χορηγήσεις / καταθέσεις.....	48
Πίνακας 5.3 Χορηγήσεις / καταθέσεις.....	50

Διάγραμμα 5.6 Χορηγήσεις / καταθέσεις.....	50
Διάγραμμα 5.7 Μ.Ο. Ενεργητικό / χορηγήσεις.....	51
Πίνακας 5.4 Ενεργητικό / χορηγήσεις.....	52
Διάγραμμα 5.7 Ενεργητικό / χορηγήσεις.....	52
Διάγραμμα 5.8 Μ.Ο. Ίδια κεφάλαια / ενεργητικό.....	53
Πίνακας 5.5 Ίδια κεφάλαια / ενεργητικό.....	55
Διάγραμμα 5.9 Ίδια κεφάλαια / ενεργητικό.....	55
Διάγραμμα 5.10 Μ.Ο. Ίδια κεφάλαια / χορηγήσεις.....	56
Πίνακας 5.6 Ίδια κεφάλαια / χορηγήσεις.....	58
Διάγραμμα 5.11 Ίδια κεφάλαια / χορηγήσεις.....	58
Διάγραμμα 5.12 Μ.Ο. προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις.....	59
Πίνακας 5.7 προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις.....	61
Διάγραμμα 5.13 προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / χορηγήσεις.....	61
Διάγραμμα 5.14 Μ.Ο. προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / λειτουργικά έσοδα.....	62
Πίνακας 5.8 πιστωτικός κίνδυνος / λειτουργικά έσοδα.....	63
Διάγραμμα 5.15 προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / λειτουργικά έσοδα.....	64
Διάγραμμα 5.16 Μ.Ο. λειτουργικά έξοδα / λειτουργικά έσοδα.....	65
Πίνακας 5.9 λειτουργικά έξοδα / λειτουργικά έσοδα.....	66
Διάγραμμα 5.17 λειτουργικά έξοδα / λειτουργικά έσοδα.....	67